

Minárovics János: A fővárosi tűzoltóság története I.

A kezdet

Pest szabad királyi városban 1808. január 2-án adták ki az első tűzrendeletet, melynek szigorú betartása „a város minden egyes polgárának kötelességévé tétetett”. Ezt az 1853-ban kiadott helytartósági „Feuerlöschordnung” váltotta fel. Ekkor három tűzoltószertárt létesítettek nehéz tűzfecskendővel, vízhordóval és állandó tűzfelvigyázókkal.

A tűzjelzés harangkongatással történt: Belváros 1, Ferencváros 2, Józsefváros 3, Lipótváros 4, Terézváros 5, Buda 6 (a német nevű városrészek szótagszámának megfelelően) harangütéssel adta hírül a tűz kitörését, amire a tűzőrök a szerekkal a tűz színhelyére igyekeztek. A szivattyúk működtetésére minden polgár kötelezve volt, s ha ezen kötelességüknek nem tettek eleget, akkor a katonaság hajtotta őket munkára.

A céhek megszűntével tehát a város összes polgárára hárult a tűzoltás nehéz feladata. Ugyanakkor a rendszeres mentés és védelem szükségessége egyre inkább érezhetővé vált, de mivel a hatóság e téren passzív maradt, a polgárság volt kénytelen kezébe venni a kezdeményezést.

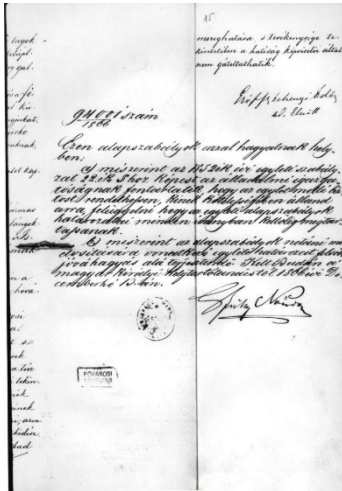
Először a legnagyobb gyárak létesítettek munkásaik közül tűzoltó szervezeteket, majd gróf Széchenyi Ödönnek sikerült szponzorokat, azaz olyan egyéneket megnyernie, akik pénzbeli áldozatokkal lehetővé tették a „budapesti önkényes tűzoltó egyesület” létesítését 1863-ban. Működésük megkezdése azonban még évekig váratott magára.

Pest város tanácsa 1866. október 18-án tartott teljes ülésén hozott döntést az akkor már három éve húzódó „gróf Széchenyi Ödön contra Thaisz Elek főkapitány” ügyben, ami az önkéntes tűzoltóegylet alapszabályának 1 §-a miatt indult.

A Helytartó Tanácshoz 1863-ban jóváhagyásra beterjesztett alapszabálynak ezt a pontját a főkapitány kifogásolta s azt kívánta, hogy az alapítandó egyesület parancsnoka és alparancsnokai a tűzvésznél a rendőrfőkapitány, illetve annak megbízottjának vezetése és parancsnoksága alá tartozzanak és utasításait kötelesek legyenek követni. Gróf Széchenyi Ödön ezt nem volt hajlandó elfogadni. Kikötését a főkapitány továbbra is konokul fenntartotta, amiért is a jóváhagyás évről évre húzódott.

Végül szótöbbségi határozattal áthidaló megoldást hoztak, mely szerint az önkéntes tűzoltó egyesület s annak parancsnokai kötelesek a főkapitány, illetve megbízottja rendelkezéseinek eleget tenni viszont tűzoltástechnikai tekintetben egyedül a tűzoltóparancsnok, illetve alparancsnokok intézkedhetnek. Thaisz ezt a határozatot is megfellebbezte, s csak más ügyek miatti leváltása tett pontot a történetekre.

Így lett az önkéntes tűzoltóság alapszabálya 1866-ban jóváhagyva, de csak 1869-ben tudta csapatát „begyakorolni”. Mászótoronyot állítottak fel a tornaegylet telkén és a gróf által beszerzett két angol fecskendőn gyakorolták a szerelést vasár- és ünnepnapokon, vagy reggel, istentisztelet előtt, vagy este hálaadás után – így a kiképzés eredményeként alkalmassá váltak a tűzoltószolgálat ellátására.

Az önkéntes tűzoltók tényleges szolgálata abból állt, hogy az Eskü-téri őrtanyán egy őrparancsnok és nyolc tűzoltó éjszakai szolgálatot (este 9-től reggel 5-ig) tartott. Ők nappal polgári foglalkozásukat űzték, miért is a folytonos szolgálatot nem vállalhatták. Nappali szolgálatukra azonban nem került sor, az éjszakai szolgálatot 1870. január 9-ével kezdték meg.

Tűz esetén a „fecskendő vezető” élesen szóló hangszerével vonulás közben a vész helyéigfújta a maga városrészének jelhangjait, amit meghallva az egyleti tagok kötelesek voltak azonnal a vész helyére sietni, ahol felsorakozva a parancsnok, vagy alparancsnok rendelkezéseit a leggyorsabban teljesítették.

Hogyan alakult ki a hivatásos tűzoltóság?

A báró Augusz-féle „Tűzszabály Pest és Buda fővárosok számára” 1855-ben többek között arról is intézkedett, hogy: „a fecskendők célszerű szolgálatára a városnak kellő számú dologértő egyéneket kell tartania, kik tűztámadáskor a fecskendőkkel és vízkocsikkal tüstént az égés helyére siessenek, mivégre ezek közül néhánynak mindig a tanácsházán kell lennie. A tűzoltóeszközök fölügyezésére saját felügyelő állítandó, ki az eszközöket tisztán tartani és kellő jókarban tartásukról gondoskodni s a tapasztalt fogatkozásokat a városi községnek bejelenteni tartozik”. Ezt a rendelkezést Pesten úgy hajtották végre, hogy három városi tűzört alkalmaztak a József-, Teréz- és Ferencvárosban. Őket tekinthetjük a hivatásos tűzoltók elődeinek.

Gróf Széchenyi Ödön, jóllehet az önkéntes tűzoltóság meghonosítása mellett tört lándzsát és minden erejével az önkéntes tűzoltótestület megszervezésén fáradozott, már az erre irányuló mozgalma kezdetén is úgy vélekedett, hogy a tűzoltó szertárnak és gépész kapjon fizetést, a gépek takarítására pedig hat szolgát fogadjon fel az önkéntes egylet. Megalakulásuk után valóban fogadtak fel szolgákat – akik egyenruhát is kaptak – a szerek és felszerelések takarítására, karbantartására. Mivel azonban a nappali szolgálat ellátása nem volt biztosítva, a gróf belátta, hogy az önkéntes tűzoltóegylet egyedül nem lesz képes megfelelő és kifogástalan módon ellátni a tűzoltói szolgálatot, s már 1869-ben javasolta a hivatásos városi tűzoltóság felállítását.

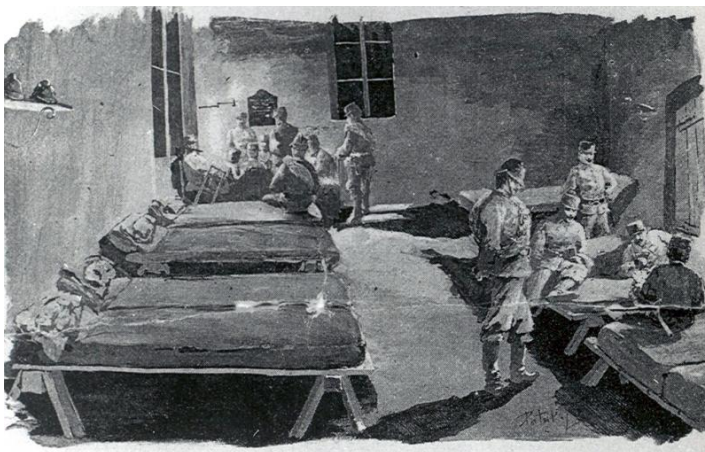
A tanács megértéssel fogadta előterjesztését, pártolóan vitte a közgyűlés elé és a annak hozzájárulásával megkezdhetette a szervezést.

Így történhetett meg, hogy az önkéntes és a hívatásos tűzoltóság majdnem egyidőben – néhány nap különbséggel – kezdte meg a szolgálatát. 1870. február 1-től a két tűzoltóság – az önkéntes és a 12 fős fizetett, azaz hívatásos – közösen látta el a tűzoltás nehéz feladatát gróf Széchenyi Ödön főparancsnoksága alatt, aki az önkénteseknek választott, a hívatásosoknak a két város által megbízott vezetője volt.

Az első őrség

Őrtanya

A tűzoltóság első őrsége az Erzsébet híd pesti hídfőjénél volt. A belvárosi templom egyemeletes plébánia épületének aföldszinti részén három bolthelyiség, továbbá a kapualj szolgált a parancsnoki iroda, a laktanya és a szertár céljára. Udvaruk nem volt, a pincében kialakított istállójukat a Duna minden magasabb vízállásakor elöntötte a víz. Huszonnégy éven keresztül szolgáltak ezek a dohos helyiségek az első őrség elhelyezésére. A szereket az utcán tartották és tisztították, a tömlőket a szabad Dunán a halászok által szívességből rendelkezésükre bocsátott bárkákon mosták.

Őrparancsnok

A csapat vezetésére, azaz a csapattiszti feladatok ellátására a főparancsnok javaslatára 1870. január 4-én tűzfelügyelői címmel Krause Waldemár lipcsei önkéntes tornásztűzoltó szakaszparancsnokot nevezték ki.

A tűzoltók ruházata akkoriban személyenként 21 ft. 56 kr.-ba került és már 1870. január 15-én 36 tűzoltó részére biztosították a ruházat beszerzését. A városi tűzoltók folyamatos szolgálatot láttak el, tehát éjjel-nappal szolgálatban voltaok. Már 1870 márciusában megemelte létszámukat négy fővel, sőt március 23-án a második őrséget – a Ferencvárosban a Nyúl és az Oroszlán utca sarkán, a volt gazdasági hivatal raktárában – is felállították 13 fővel. Az így kialakult 28 fős csapat kiképzésének megtörténtét április 20-án jelentette a főparancsnok a tanácsnak.

A „tűzkeresztség” és hatása

A fiatal tűzoltóság első nagy tűzesete nem váratott sokáig magára. 1870. április 22-én hajnali 3 órakor a toronyőrök kongatása jelezte, hogy Óbudán tűz van. A spiritusz gyár égett és oltására a városi és az önkéntes tűzoltóság egyaránt kivonult. Eredményes működésüknek

köszönhetően csak a kazánház égett le, a gyár többi épületét megmentették. A hatóság elismerése megmutatkozott abban, hogy hozzájárult a harmadik tűzőrség felállításához, amely 1870. szeptember 15-én, a Kerepesi úton, a Népszínházzal szemben, a volt mértékhitelítő hivatal épületében 14 fővel, egy fecskendővel – mégpedig a Walser Ferenc budapesti gyárában az első magyar ipari termékként előállítottal – egy vízhordólajttal és két pár lóval, megkezdte a szolgálatot.

Az első év tapasztalatai

Az 1870-es év végén a tűzoltóság 63 tűzesetről számolt be jelentésében, olyanokról, melyek oltását ma már elképzelhetetlen nehézségek között, a tűz elleni közelharcban oldották meg. Mik voltak a nehézségek? Telefon, tűzjelző berendezés, vízvezeték még nem létezett. A fecskendők emberi erővel működtek s lovakkal vontatták azokat a helyszínre. Az emberi erő helyettesítésére a főparancsnok az angol Shand-Mason gyártól hozatott egy kis gőzfecskendőt, amit 1872-ben felajánlott megvételre a városi tűzoltó bizottmányon keresztül a Pest Szabad Királyi Város Tanácsának. Az új szerrel nagysikerű bemutatót tartottak 1872. december 12-én a Duna-parton.

Az 1872-es év végére elkészült az új mászóház a szegényház előtti téren. Akkor Európa legcélszerűbb mászóházának tartották.

Amikor Budát, Óbudát és Pestet 1873. november 17-én egyesítették, Pest 65 főnyi hivatásos osztaggal képviseltette magát Budapest tűzvédelmében.

Az első főparancsnok távozása

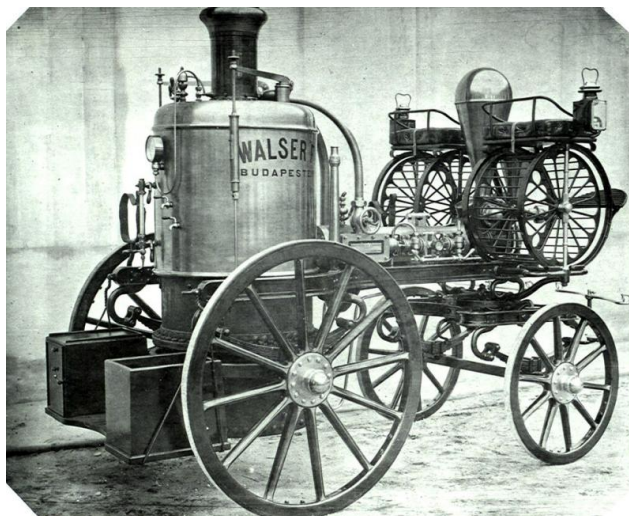
Gróf Széchenyi Ödön 1874. szeptember 10-én távozott a tűzoltóság éléről. Távozása előtt még átvette a budai tűzvédség vezetését is, miután az beolvadt a Budapesti Önkéntes Tűzoltó Egyesületbe. Még az ő irányítása alatt kezdte meg a IV. (a Próféta utcában), az V. (a Ráczvárosban), majd a VI. őrség (Óbudán) a szolgálatot. A legénység összlétszáma 1874-ben 97 fő volt, akik az említett hat mozgóőrségen, továbbá a vágóhídon és a figyelőtoronyban teljesítettek szolgálatot. Gróf Széchenyi Ödön munkájának tudható be az is, hogy Budapest a hivatásos tűzoltóság megszervezése terén megelőzte a svéd, a norvég és az olasz fővárost (Stockholmban 1875-ben, Oslóban 1894-ben, Rómában 1887 körül állítottak fel hivatásos osztagot). A székesfővárosi hivatásos tűzoltóság tehát szintén Gróf Széchenyi Ödönnek köszönheti megalakulását és neki köszönheti fejlődése megindulását, amikor előre dolgozott tervek szerint, fokozatosan kezdte kiépíteni a szervezetet, hogy idővel a világ élvonalában lévő tűzoltóságok közé küzdje fel magát, a gróf által kijelölt úton.

A megüresedett főparancsnoki posztot dr. Follmann Alajos királyi járásbíró töltötte be, aki 1883-ig állt a fővárosi tűzoltóság élén. A török meghívásnak eleget tevő gróf Széchenyi Ödön úgy tervezte, hogy egy év alatt megszervezi Konstantinápoly katonai tűzoltóságát, de úgy alakult sorsa, hogy élete végéig Törökországban szolgálta a tűzvédelem ügyét.

Új, magyar gyártmányú szerek

"Budapest" gőzfecskendő 1877

Krause Waldemár tűzfelügyelő 1875-ben lófogatú tolólétrát tervezett a budapesti viszonyok figyelembe vételével. Walser Ferenc tűzoltószergyáros szabadalmaztatta és legyártotta a fővárosi tűzoltóság részére. A két ló vontatta létra 85 láb (kb. 26 méter) magasságig szabadon felállítva is mászható volt. A három perc alatt négy ember által felállítható létrán „csatornahenger és sugárcsőtámasz” segítségével ember és víz egy időben ért fel a tetejére. Ugyancsak Walser érdeme, hogy 1876-ban legyártotta Magyarország első gőzfecskendőjét, amelyet Pelles Antal mérnök tervezett Krause Waldemár és Follmann Alajos útmutatásainak figyelembe vételével. Ezt a gőzfecskendőt másodikként 1877-ben állították szolgálatba „Budapest” néven.

Fokozatos fejlődés a millenniumig

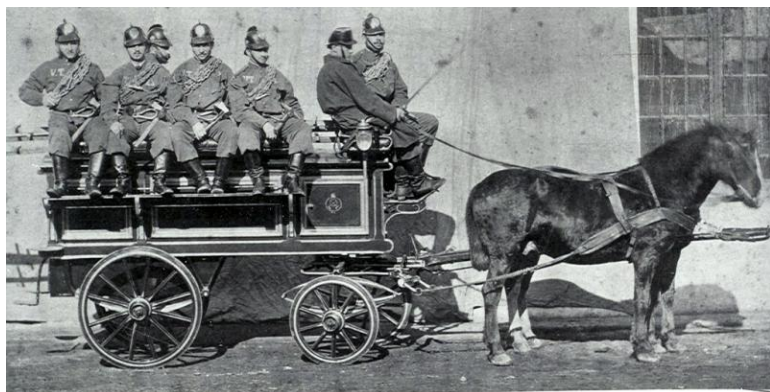
"Széchenyi" gőzfecskendő 1879

A fővárosi tűzoltóság életében új fejezet kezdődött 1881-ben, amikor a fővárosi közigazgatás szervezetébe jogilag is beilleszkedett. A tíz éven át ideiglenes minőségben alkalmazott tűzoltók ekkor fővárosi alkalmazotti státust nyertek, létszámukat, fizetésüket, szolgálati viszonyukat, hatáskörüket, jogaikat és kötelességeiket is szabályozták. Ezzel a korábbi, a hatóság által támogatott társadalmi jellegét – teljesen

megváltoztatták. 1881. március 30-án, a főváros törvényhatóságának határozatával ez meg is történt, és a tűzoltók állományát egy főparancsnoki, egy tűzfelügyelői, egy segédtiszi, 16 őrparancsnoki, 2 gépészi, 8 csővezetői, s 71 tűzoltói állásban állapították meg. A tiszti állások hivatalnoki állásnak minősültek. A legénységi létszámot alkotók akkor még nyugdíjjogosultságot nem nyertek, csak baleset esetére állapítottak meg számukra némi segélyezési lehetőséget.

Tűzoltó szer és legénységi kocsi

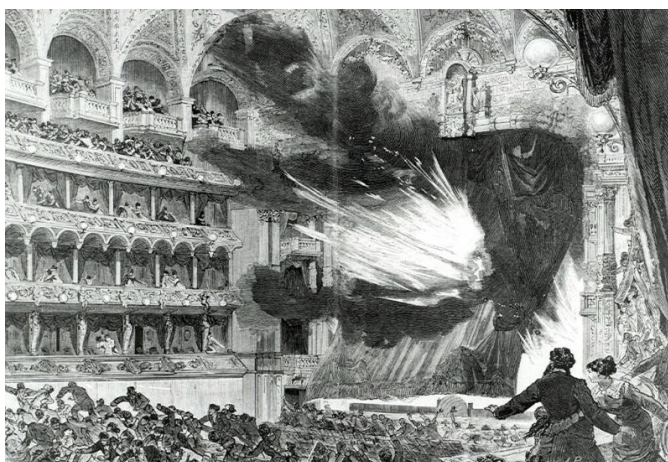

A tűzoltók fizetése, különösen ha a nehéz szolgálatot vesszük tekintetbe, nem volt mondható valami fényesnek. Ők ugyanis 4 napon, azaz 96 órán át egyhuzamban teljesítettek szolgálatot és csak az ötödik napon voltak szabadok, de szabadnapjukon este hat órától színházi szolgálatot kellett teljesíteniük. Az őrparancsnokok

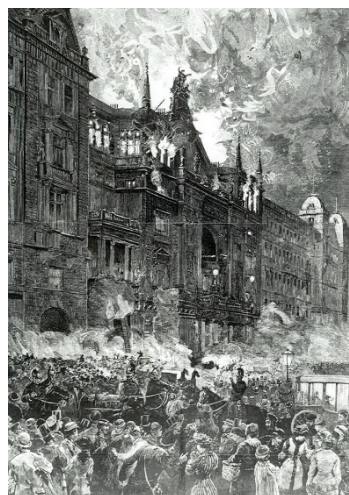
48 órás szolgálat után 48 órás szabadidőt kaptak, de ők is színházszolgálatra voltak szabadnapjukon kötelezve. Legnehezebb a gépészek szolgálati beosztása volt, mert ők csak minden 14. nap után voltak felváltva 24 órát szabadok. A gépészek létszámát 1908-ban egy fővel emelték, s attól kezdve háromnapi szolgálat után két szabadnapot kaptak.

A Ring színházi tűz kitörése

A színházi szolgálat fokozott biztosítását a bécsi Ring színház 1881-ben történt katasztrófája hozta magával. A hatóság az összes színházat felülvizsgáltatta és a színházi tűzörszolgálat erősítésére 8 tűzoltó felvételét is engedélyezte. A színházakban előadás alatt egy őrparancsnok és négy tűzoltó teljesített szolgálatot, minden színház 9, a Nemzeti pedig 10 tűzoltóval rendelkezett. A tűzoltó-főparancsnokság még 1881-ben kidolgozta a színházak tűzbiztonságára vonatkozó szabályrendelet tervezetét.

A Ring színház égése

A rendelet – amit 1882. november 8-án bocsátottak ki – nagy jelentőségűnek bizonyult, mert nemcsak a színház építési módját, berendezését és kezelését szabályozta, hanem ezeken túlmenően minden színházban legalább két bentlakó, állandóan alkalmazott tűzoltó éjjel-nappali szolgálatát is rendszeresítette. Őket a színház fizette, de tűzrendőri fegyelem tekintetében a fővárosi tűzoltó-főparancsnokságnak voltak alárendelve. Ennek a rendelkezésnek az alapján a színházi, majd később az egyéb intézeti tűzoltóságok a fővárosi tűzörség kiegészítő részét képezték, mégpedig úgy, hogy az engedélyezett létszámot, a színházak terhére, az általuk felvett hivatásos legénység keretéből biztosították. Bár a szabályrendelet alapján a Nemzeti Színházban 3, a Népszínházban 2, a Várszínházban 2, a Nemzeti Színházban 2 főnyi tűzörséget

létesítettek, a tűzoltóság létszáma mégis tíz fővel szaporodott, ugyanis az épülőfélben lévő Operaházhoz is kirendeltek egy tűzoltót.

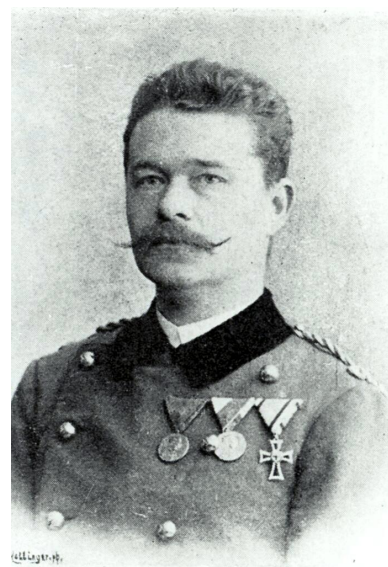
1881 végén Follmann Alajos lemondott a tiszteletbeli főparancsnokságról és helyét 1882. december 7-én a főparancsnoknak megválasztott Kempelen Béla (korábban egri önkéntes tűzoltó főparancsnok) töltötte be.

A közgyűlés 1883 októberében határozott az úgynevezett „elevatori” – azaz közraktári őrség felállításáról. December 20-án egy őrparancsnokkal és négy tűzoltóval kezdték meg a szolgálatot. Fenntartási költségük egyik felét a főváros, másik felét a közraktárakat bérlő „Magyar leszámítoló és pénzváltó bank” állta. Ugyancsak az 1883. évre esik a hivatásos tűzoltói létszámnak egy őrparancsnokkal, egy csővezetővel és öt tűzoltóval történt megerősítése. Ezzel az összlétszám meghaladta a százat.

A tűzrendészet gyakorlatának írott és összefoglaló szabályozását, azaz a tűzrendészeti szabályrendeletet 1883. szeptember 19-én adták ki. Ezzel kezdetét vette a megelőző tűzrendészet behatóbb művelése.

Breuer Szilárd

A következő, 1884-es esztendőben Buda tűzvédelme került előtérbe. Március 24-én határoztak arról, hogy az I. kerületi Tabánban elhelyezett tűzoltó-kirendeltség fenntartása mellett az újlaki tűzőrséget Óbudára helyezik és a II. kerületben, a Pálffy-téren, új tűzőrséget hoznak létre. Az óbudai tűzőrség a Calvin utcában egy új helyiségben 1886. november 23-án kezdte meg a szolgálatot és ugyanakkor az újlaki őrséget megszüntették. A Pálffy-téri egység egy bérelt helyiségben 1885. szeptember 17-én 2 őrparancsnokkal az élén, egy csővezetővel és 9 tűzoltóval állt föl. Az első országos kiállítás építése kapcsán a tanács 1884. szeptember 18-án a fővárosi tűzoltólétszámból 12 főt bocsátott az országos kiállítási bizottság rendelkezésére. Még tovább is lépett a tanács a kiállítás tűzvédelmének biztonságosabbá tételében azzal, hogy 1885. szeptember 29-én egy 3 forint napidíjas szakdíjnoki állást szervezett a tűzoltói tisztikar kiegészítésére. Az állást Markusovszky Béla önkéntes tűzoltóval töltötték be. A szakdíjnokot a kiállítási tűzőrségre rendelték ki, s mivel illetményét a kiállítási alapból fedezték, helyére szakdíjnoknak június 15-től Breuer Szilárd önkéntes tűzoltó szakaszbiztosnak került.

Az új tisztek szolgálatba állítására nagy szükség volt, mert Kempelen Béla 1884. június 5-én váratlanul meghalt, és a hosszabb ideje súlyosan beteg Krause Waldemár is távozott az élők sorából. A vezető nélkül maradt tűzoltóság felügyeletére a tanács ideiglenesen ismét Follmann Alajost kérte fel. A főparancsnoki állás végleges betöltésére Scserbovszky Szaniszlót nevezték ki 1885. szeptember 10-én. Ugyanakkor került segédtiszt beosztásba Breuer Szilárd. Új tűzőrségek kezdtek meg működésüket 1885-ben az V. és a X. kerületben. A tűzfelügyelői állást 1886. január 28-án Janicsek Andor önkéntes szakaszbiztosnak töltötték be. Ekkor a tisztikar

így alakult: Főparancsnok: Scserbovszky Szaniszló; tűzfelügyelő: Janicsek Andor; segédtszt: Breuer Szilárd; szakdíjnok: Markusovszky Béla.

Scserbovszky Szaniszló

Janicsek Andor

Fokozatos fejlődés

A VIII. és IX. kerületi őrségek áthelyezését célzó munkálatok 1887 elején kezdődtek meg. A Stáhly utcában létesített új őrség 1888. július 3-án, míg az új IX. kerületi a Közraktár utcában 1891. november 28-án kezdte meg a szolgálatot.

A fővárosi tűzoltók szerek és felszerelések dolgában sem akartak lemaradni. Az egyre növekvő telekárak következtében egyre magasabbra épített házak komoly tűzvédelmi követelményeket támasztottak, ezért 1888. június 29-én beszerezték első 30 méteres Magirus gyártmányú lófogató tolólétrájukat. Az új szer július 2-án – a Hengermalom égésénél – már bizonyította hasznosságát. E tűz után a biztosítótársaságok egy mechanikai tolólétra beszerzésére 3000 forintot adományoztak. Az 1889. évre esik az első intézeti tűzőrség felállítása a Sándor utcai régi képviselőházban, ahol két tűzoltót állítottak be nappalra április 10-ével. A főváros rohamos fejlődésével párhuzamban a tanács a tűzoltóság fejlesztésére is gondolt és 1890-ben úgy határozott, hogy az I. kerület, Attila utca 3 sz. alatti tűzőrséget megfelelőbb és modernebb körülmények közé helyezi, és elrendelte a Koronaőr utcában egy új laktanya építését. Az őrség 1891 októberében vonult át új helyére. Akkoriban egy gőzfecskendő és egy 26 méteres tolólétra beszerzését is engedélyezték.

További előrelépést a fővárosi tűzoltóság fejlesztésében az 1892. november 9-ei döntés hozott, amellyel a létszámot 20 fővel megemelték, majd 1892 márciusában egy kezelői állást is rendszeresítettek. A következő évben Geittner és Rausch fecskendő- és szivattyúgyárából új gőzfecskendőt szerezhettek be, sőt a közgyűlés 1893. szeptember 18-án az új központi

tűzőrségi laktanya felépítését is elrendelte. Ennek építése 1894-ben vette kezdetét. Időközben az Eskü-téri őrséget meg kellett szüntetni, és 1894. október 8-án a főparancsnokság ideiglenesen a Stáhly utcába költözött. Megkezdődött az Orczy úti mászóház átépítése is. Az új központi laktanyába 1895. november 13-án költöztek be. Ilyen formán a fővárosi tűzoltóság negyedszázados jubileumát már az új központi laktanyában ünnepelhette meg.

Az 1895-ös év vívmányaihoz tartozik még az is, hogy az ezredéves kiállítás rendezőbizottságának előterjesztésére a tanács hozzájárult a kiállítás területén előbb egy 1+10 fős, majd 1896 április 1-től 1 tisztből, 2 őrparancsnokból, 2 csővezetőből és 20 tűzoltóból álló második őrség létesítéséhez. Élükre Janicsek Andor tűzfelügyelőt állították, aki 1896 végéig úgyszólván egyfolytában – éjjel-nappal – szolgálatban állott. A kiállítási őrség szolgálata 1897. február 1-én ért véget, kirendelése alatt 42 esetben működött eredményesen.

Az év krónikájához tartozik még az a tanácsi határozat, mely a tűzoltó legénység illetményrendezését és a létszám 40 fővel történő emelését javasolta. A döntés az 1896. évre maradt.

A millenniumtól az első világháborúig

A főparancsnokság 1895-ben előterjesztéssel állt a főváros tanácsa elé, amiben a tűzoltó legénység illetményének rendezését és a létszám 40 fővel történő emelését, valamint 2 tiszti állás szervezését javasolta. A közgyűlés 1896-ban úgy döntött, hogy a létszámot egy l.o. segédtsíttel, továbbá egy őrparancsnokkal, egy gépésszel, hét csővezetővel és 20 tűzoltóval emelik. A fizetések vonatkozásában, azok végleges rendezéséig, tekintettel arra, hogy a tűzoltó legénység illetményei az 1894. évi általános fizetésrendezéskor rendezésre nem kerültek – úgy határoztak, hogy a tűzfelügyelő évi 200, az őrparancsnokok és gépészek évi 150, a csővezetők évi 100, és a tűzoltók évi 80 forint fizetési pótlékot kapjanak.

Valamelyest enyhült a létszámhiány, ám a végleges rendezés nem maradhatott el, mert a színházak szaporodása és általában a főváros fejlődése miatt a tűzoltólétszám így is kevésnek bizonyult.

Tüzek a Silos-féle gabonacsarnokban

Közös erővel küzdötték le a hivatásos, az önkéntes és gyári tűzoltóságok egységei az 1897. július 9-éről 10-re virradóra támadt tüzesetet. A kolosszális jelzővel illetett tűz éjjel után egy-negyed kettőkor tört ki, a Felső-rakparton a Silos-féle, óriási méretű gabonacsarnokban, amiben a drága gépház és kb. negyedmilliót érő gabona volt. A négyemeletes csarnok 80 méter hosszú és 60 méter széles volt. A tűz belül támadt, de csak akkor vette észre a telep egyik éjjeliőre, amikor a tetőn kicsaptak a lángok. Fél kettőkor már merő tűztengerben állt a faszervezetű gabonacsarnok, amit vashíd kötött össze a raktárral. A vész helyére elsőként az önkéntesek 14 embere érkezett ki s nyomban sugarat szereltek az udvarban lévő vízvezetékről. Az V. őrség, majd a központi őrség gőzfecskendőjével érkezett ezután a helyszínre, akiket Breuer Szilárd segédtsízt vezetett. A VI. és VIII. kerületi őrségek kiérkezése után Szcserbovszky Szaniszló főparancsnok vezette az oltást. A Silost két oldalról a Lord és a Luczenbacher-féle fatelepek határolták. Nagy veszedelem fenyegette ezeket, de magát a Vígsházát is, mivel szakadatlan szikraeső hullott rá. A tűzoltóknak rendkívül nehéz munkájuk volt, mert 100 méternyire a tűztől

olyan pokoli volt a hőség, hogy kitartani csak pillanatokig lehetett. Az oltás eleinte a vashídról történt. A tűzoltók, akik itt foglaltak állást ki voltak téve a hídleszakadás veszélyének. A hőségtől és füsttől két tűzoltó elájult, a fecskendő hideg vize térítette magukhoz őket. A gabonacsarnok szomszédságában álló két kis ház leégett. Az egyik égő hálósobájából még idejében kimentettek egy embert.

Két órákor óriási dördüléssel összeomlott a csarnok középső része. A lezuhanó keresztvasaktól több száz méterre csapódtak a lángok s „sziporka fátyol borult az égre”. Több órai megfeszített munkába került a lángok megfékezése. A szomszédos faraktárak deszkafalai a hőségtől már több helyen füstölögtek, de lángra lobbanásukat sikerült a tűzoltóknak meggátolniuk. Csak négy óra után lehetett a folyton égő kolosszus közelébe jutni. A raktárban 6000 métermázsa búza, 45000 métermázsa kukorica, 20000 métermázsa köles és 40 zsák liszt volt felhalmozva. A termények értéke kb. 230.000 forint, az épületet 150.000 forintra, az összes kárt 400.000 forintra becsülték. A raktárban felhalmozott nagy mennyiségű gabona még egy hét elteltével is égett. A központi és a kerületi őrségek szakadatlanul őrködtek a tűznél s folyamatosan oltották a biztosító társulatok munkásai által szétbontott égő eleséget. A telep és az összes rakomány biztosítva volt. A tűzvizsgálat során valószínűsítették, hogy a tüzet a csarnok tetején előző nap dolgozó bádigosok okozhatták, egyik forrasztójukból a padlásra hullott parázs gyújthatta meg az ott tárolt gabonát. A tűz sokáig lappangott és csak éjfél után kapott lángra. A csarnokot a romok eltávolítása után újra felépítették, és állt is még 22 évig. 1922. augusztus másodikán azonban újra tűz pusztította, ami az óriási szélviharban olyan méretűvé fajult, hogy megfékezésére és a környék védelmére szinte minden tűzoltóerőt be kellett vetni.

Elismerések Párizsban

*Az új országház, a háttérben
Geittner és Rausch tűzoltószergyára*

1898. október 6-án az I.o. segédtszti állásra Breuer Szilárd segédtszitet, az ő helyére pedig Blasnek Hugó fővárosi díjnokot választották meg.

A tűzoltói létszám – mivel 1897. szeptember 19-től a Mátyás templom tornyában figyelő őrséget hívtak életre – 3 fővel emelkedett. A II. kerületi új őrség (a Tölgyfa utca 28 sz. alatti telken) építésére 22.000 forintot irányoztak elő. Az új

épületbe 1899. június 20-án költöztek be a tűzoltók. Az V. kerületi tűzőrség 1899. október 1-jén a Szalay utcában, a VI. pedig 1899. augusztus 1-én a Próféta utcában foglalta el őrhelyét. A hivatásos tűzoltóság létszáma 1899-ben összesen 198 fő volt. Az őrségek megfelelő elhelyezésével egyidejűleg a felszerelések terén is történt előbbre lépés, 1899-ben egy gőzfecskendő, 1900-ban pedig egy mechanikus tolólétra beszerzésére kaptak tanácskiengedélyt. Az engedély birtokában 1901. november 26-án az 1900-as a párizsi világkiállításon sikerrel szerepelt „Hungária” gőzfecskendőt, – ami 1680 liter vizet nyomott percenként, –

megvásárolták a Budapesti Szivattyú és Gépgyár Rt.-től. Az ulmi Magirus cégtől pedig szereztek be egy 26 méteres, forgatható szerkezetű létrát.

Párizsban 1900-ban nemzetközi tűzoltókongresszust és tűzoltóversenyt tartottak. Hazánkat a budapesti önkéntesek 20 tagú versenycsapata képviselte és az 500 frankos III. díjat nyerték el. Parancsnokuk az I. osztályú ezüst „Medaille d' Honeur” érmet kapta a köztársasági elnöktől. A tűzjelzés terén forradalmi változást hozott a tanácsnak az az 1900-ban kiadott rendelete, amelyben a tűzjelzőkészülékek telefontáttörténi átalakítására utasította a kerületi előljáróságokat.

Az alsóbb társadalmi osztályba sorolt tűzoltókat együtt emlegették a házmesterekkel, az állami, a városi és más közintézmények alacsony beosztású alkalmazottaival, a városi altisztekkel, rendőrökkel, villamoskalauzokkal, utcaperőrökkel, szemetesekkel.

3200 lakosra – egy tűzoltó

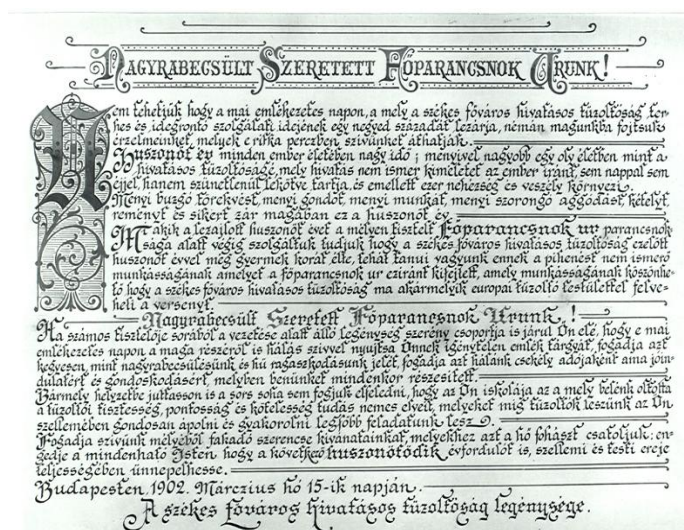
Az új Országház felépültével 5 főből álló országházi tűzörtség megalapítására került sor. Szolgálatukat 1902. október 20-án kezdték meg. Egy év múlva létszámukat hétre emelték. A főváros lakossága ekkorra elérte a 725 ezer főt, így minden 3 200 lakosra jutott egy tűzoltó. Más nagyvárosokban 1903 körül a közszolgálatban lévő tűzoltók száma a lakosokéhoz viszonyítva a következő képet mutatja: Bécsben 462, Hamburgban 506, Danzigban 128, Lipcsében 192. Budapesten 1903. január 1-től egy őrparancsnok, egy csővezető és 18 tűzoltó felvételét engedélyezték, velük az összlétszám 221-re nőtt.

A felkészültséget technikai téren nézve a következő képet kapjuk:

Budapesten 6 gőzfecskendő és 24 kézi működtetésű fecskendő, 5 tolólétra, Bécsben 18 gáz-, 16 gőz-, 54 fogatolt kézi működtetésű fecskendő és 26 tolólétra, Hamburgban 19 gőz-, 10 gáz- és szénsav-, 26 kézi működtetésű fecskendő és 9 tolólétra, Danzigban 4-4 gáz, szénsav és gőz, valamint 11 kézi működtetésű fecskendő és 2 tolólétra, Lipcsében 18 modern és 3 nagy kézi működtetésű fecskendő volt a tűzoltóságok birtokában.

Az album szövege

1902. március 15-én, a fővárosi tűzoltólegénység főparancsnokát – Scserbovszki Szaniszló 25 éves tűzoltói szolgálatának jubileuma alkalmából –, egy díszalbummal köszöntötte. Az album a teljes altisztikar arcképét és nevét, valamint valamennyi őrség legénységének és felszerelésének fényképét tartalmazta s így hű képet adott a fővárosi tűzoltóság működésének 1902. évi színvonaláról.

*A világ első gyakorlatban bevált
gépjárműfecskendője*

A világ első tűzoltói gyakorlatban bevált gépjárműfecskendőjét 1902. július 29-én, 24 ezer korona vételárért, a budapesti önkéntes tűzoltóság rendelte meg az ulmi Magirus gyártól. Az autó motorjával meghajtott dugattyús szivattyú percenként 400-500 liter vizet szállított. 1903-ban állították szolgálatba.

1903. augusztus 24-én a Párisi Nagyáruház tűzkatasztrófája a maga 13 halottjával a közfigyelmet a főváros tűzrendészetének állapotára irányította. A tűz kitörése után 10 perccel az első tűzoltó-alakulat már a helyszínen volt, de a gyorsan terjedő tüzet mégsem tudták megfékezni. Külföldi szakértők megállapították, hogy a nagyáruház oltását gátolta az, hogy a hivatásos tűzoltóságból csak 90 fő volt az „ütköztelészám” valamint a felszerelésük is kívánnivalót hagyott maga után.

*Kiváncsiak tömege
a Párisi Nagyáruház tüzeseténél*

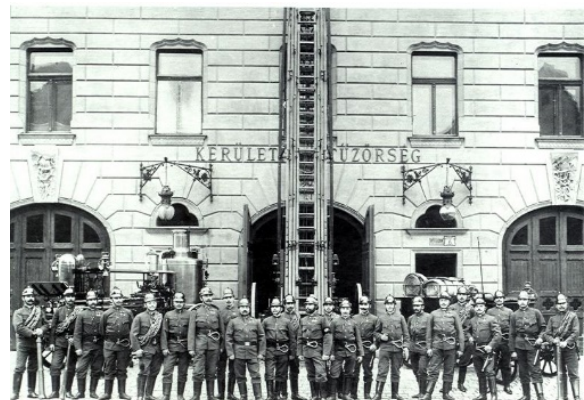

A kényszerítő körülmények miatt a tanács 1905-ben egy II. osztályú segédtszti és egy raktárkezelői állást szervezett. Ebben az évben vált uralkodóvá a telefonos tűzjelzés. 1905-ben a postaigazgatósággal kötött és a kereskedelemügyi miniszter által jóváhagyott szerződés alapján a tűzjelző hálózat az állami telefonhálózat kábeltömbjébe került, és ezzel a korábbi üzemzavarok megszűntek. Az intézeti tűzőrségek közül kettőt: a királyi várét és a Teréz telefonközpontot állították fel 1906-ban. A továbbiakat azután 1910-ben a főpostán, az országos levéltárban, majd 1913-ban a József telefonközpontban létesítették. Az óbudai gázgyárban 1914-ben került sor a tűzoltóság felállítására.

A központi őrség

Az V. őrség

A fővárosi hivatásos tűzoltóság első benzinüzemű automobilját 1906-ban vették meg – tanácsi engedéllyel – a biztosító társaságok 10.000 koronás adományából. Ez egy 16 lóerős, Csonka-motoros, csukott karosszériájú személygépkocsi volt, amit ügyeletes tiszti autóként állítottak a következő évben szolgálatba. Eddig a tűzoltószerek vontatásához az előfogatokat vállalkozók útján biztosították. Ők szerződtették a kocsisokat, de felvételüket és szolgálati beosztásukat a főparancsnokság intézte. Nem számítottak fővárosi alkalmazottnak, s ez a körülmény sok visszásságra adott okot. Előbb csizmapénz rendszeresítésével, majd 1908 januárjától azzal, hogy a főváros alkalmazta őket, igyekeztek könnyíteni nehéz helyzetükön. Egy főkocsist és 41 kocsist alkalmaztak.

Milyen volt a fővárosi tűzoltóság szervezete 1908-ban?

Nos, 1908-ban a kilenc kerületi és egy központi őrség létezett. A kerületi őrségek közül az I, II, III, VI, VIII, és X. kerületiek voltak az úgynevezett kis őrségek. Ezeken csak kézi működtetésű mozdonyfecskendő és szerkocsi, valamint vízfordító kocsi állt készenlétben. A IV, V és IX. kerületieket főőrségnek nevezték, s ezeken gőzfecskendő és tolólétra is volt, akárcsak a központi őrségen, ahol még a tartalékszereket és a mentő szerkocsit is tartották. Állandó őrség, illetve kirendeltség a közraktárnál, a közbárhídon, a Mátyás templom tornyában és a tűzoltó mészárházban létezett.

*Ferenc József fogadja
a tűzoltófőparancsnok jelentését*

A közgyűlés által engedélyezett tűzoltói létszám így alakult: őrparancsnok 27, csővezető 18, tűzoltó 201, gépész 3 főkocsis 1, kocsis 41 (összesen 291 fő). A tűzoltók közül egy csővezető és 33 tűzoltó a királyi várban, az országházban, a telefonközpontban és a színházakban állandó őrségként teljesített szolgálatot. Helyükre újoncokat állítottak be az egyes őrségekre, így a tűzoltó-főparancsnokság vezetése alá összesen 325 ember tartozott. Ez a létszám még mindig

kevés volt ahhoz, hogy a szerek mindegyikére annyi embert osszanak be, amennyi azokhoz szükséges lett volna. Ezért a szolgálati időt kénytelenek voltak úgy megszabni, hogy a szolgálat ne szenvedjen hátrányt. Akkor az őrparancsnok és a gépész 3 napi szolgálat után kapott 2 szabadnapot, a csővezetők és a tűzoltók 4 nap után egyet, a kocsisok pedig 7 nap után távozhattak el egy szabadnapra. A betegség és szabadságolás miatt hiányzók helyére és a színházszolgálat ellátására azonban szabadnapjukon is sokszor igénybe voltak véve a kifizetésű tűzoltók. Helyzetükön javított a közgyűlés 1908. március 4-ei határozata, melynek értelmében nyugdíj jogosulttá váltak, s így a tűzoltók a főváros felesküdt alkalmazottaiként öregségükre már nem maradtak támasz nélkül. Ugyanez a határozat a létszámot is megemelte 66 tűzoltóval, 13 csővezetővel, 12 őrparancsnokkal (őket ettől kezdve őrmesternek titulálták), 3 gépésszel, továbbá felvett az állományba egy főkocsist és 52 kocsist, s ezáltal a legénység összlétszáma 396 fő lett. A kocsisok, mint újoncok kerültek az új állománytáblába, így a vállalkozók szolgálatában eltöltött idejüket, illetve a ténylegesen a fővárosnak teljesített korábbi szolgálati éveiket nyugdíj szempontjából elvesztették. Nem volt érdektelen a tűzoltólegénység szempontjából az sem, hogy azt a korábbi hátrányos kötelezettségüket, mely szerint csak 10 évi

szolgálat letöltése után nőülhettek, 1908. május 12-vel megszüntették. Attól kezdve 3 évi szolgálat leteltével kaphattak nőülési engedélyt.

Lóistálló részlete

Az új állománytáblázat szerint az I. osztályú tűzoltó a 10-6 fizetési fokozatban évente 1.100-tól 1.500 koronáig terjedő fizetést és 500 korona lakáspénzt, az I. osztályú csővezető az 5-3 fizetési fokozatban 1.500-1.700 korona fizetést és 600 korona lakáspénzt kapott. A végrehajtott létszámemelés révén könnyíteni lehetett a szolgálati időn is, ami ettől kezdve így alakult: az őrmesterek és gépészek 2 napi, a csővezetők és a 3 éven túl szolgáló tűzoltók 3 napi, a 3 éven aluli szolgálati idővel rendelkező tűzoltók és a kocsisok 4 napi szolgálat után kaptak egy szabadnapot. Az 1908-as év vívmányai a tűzoltóság felszereléseinek fejlesztésére is kihatottak. Akkor világszerte a gépjárművek felé fordult a figyelem.

A fővárosi tűzoltóság tisztikara évente külföldi tanulmányutakon járt, és ezek során tanulmányozták a tűzoltóságok automobilizálása terén szerzett tapasztalatokat is. Előterjesztésükre 1908-ban a tanács egy Braun-féle, 25 méteres elektroautomobil forgatható tolólétra, egy háromhengeres elektroautomobil gőzfecskendő és egy tízszemélyes elektroautomobil szerkocsi beszerzését engedélyezte. Ezeket a szereket – az őrség némi átalakítása után – a IV. (központi városházi) őrségen állították készenlétbe. Az egységességre való törekvés jegyében még egy elektroautomobil szén-savfecskendőt is beszereztek.

Intézkedések a tüzek megelőzésére

Az 1900-as évek eleje a fővárosi tűzoltóság történetében sikeresnek könyvelhető el. A tapasztalat azt bizonyította, hogy akkor Budapesten a tüzesetek száma nem növekedett arányosan a város „éghető objektumai” számának szaporodásával. 1899 és 1908 között a tüzesetek száma oly csekély emelkedést mutatott, amely a főváros fejlődésével az új gyárak és ipartelepek létesítésével szemben alig észrevehető. Mit mutat a statisztika? 1900-ban a népesség száma 734.165, az új épületeké 16.254, 1908-ra a népesség száma 842.000-re, az épületeké 17.324-re emelkedett. A tüzesetek száma 1900-ban 451, 1908-ban 609. Ugyanakkor a külföldi nagyvárosokban ezekre rúgott évente a tüzesetek száma, s köztük sűrűn fordultak elő nagy károsodással járók is.

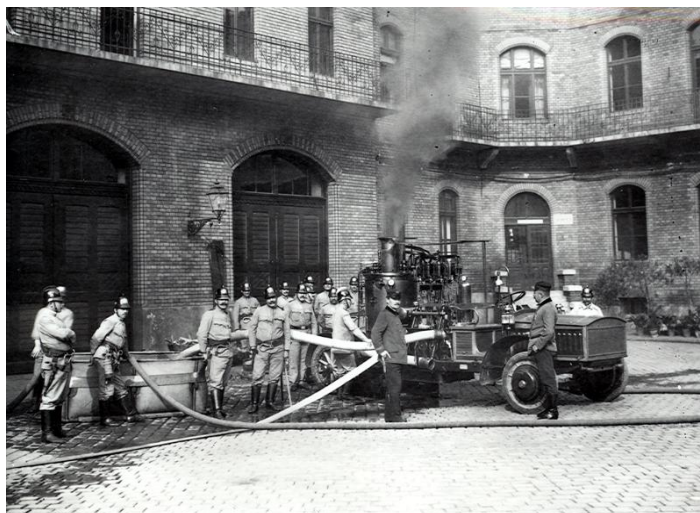
Nálunk tehát az átlag 500, és közülük ritka (4-5) a nagyobb tűz. Mire vezethető vissza ez a kedvező kép? Egyrészt az építkezések tűzbiztosságára, másrészt pedig a gondos megelőző munkára.

Az építési szabályrendelet szerint tűzbiztos tetőt és mennyezetet, a hosszú padlásoknál 30 méterenként tűzfalat kellett építeni. Előírták az udvarok minimális nagyságát részleges befedésüket pedig csak igen kivételes esetben engedélyezték. Követelmény volt továbbá, hogy

a kapubejáratok, átjárók legalább 1.60 m szélesek és 2.40 m magasak legyenek, minden házban legalább két tűzbiztos lépcsőháznak kellett lennie a szabályzat szerint. Azt is kikötötték, hogy a padlásajtók vasajtók legyenek, a kémények tűzbiztosan építendő, tisztításukra kéményseprőjárád szolgálgjon, hogy csak a legfontosabbakat említsük.

*Gyakorlat gőzfecskendővel
a Kun utcai laktanya udvarán*

Ez tehát az egyik oldal, a másik a megelőző tűzrendészeti munka. E téren már 1884-től kezdve évente rendszeresen megvizsgálták a nagyobb középületeket, malmokat, gyárakat, színházakat, raktárakat, műhelyeket az élet és tűzbiztonság szempontjából. Ez azt jelentette, hogy évente a budapesti tűzoltótisztek 2000-2500 úgynevezett „tűzrendőri-eljárást” tartottak. A rendszeres vizsgálatokon túlmenően azonban minden nagyobb tüzeset után – akár nálunk, akár külföldön történt is az –

rendkívüli vizsgálatokat tartottak. Az egyre sűrűbben előforduló benzinrobbanások nyomán 1905-től az összes vegytisztító intézetben, a garázsokban, gyógyszerárakban, drogériákban és még a fűszerüzletekben is külön vizsgálatot tartottak. A mozikat háromhavonként ellenőrizték, sőt a hívők menekülési lehetősége szempontjából a templomokat is megvizsgálták. A sikeres megelőzéshez az is hozzátartozott, hogy a gyárakban, malmokban, nagyobb telepeken tűzóri szolgálatot tartottak. Akkoriban 281 tűzjelző-telefon futott be közvetlenül a tűzoltóságához, de tüzet lehetett jelezni valamennyi tűzörsegen és rendörörseobán is. Végül, de nem utolsósorban a szoros tűzoltói készenléti szolgálatnak volt köszönhető, hogy nagyobb katasztrófák ritkán fordultak elő. Minden kerületnek (a VII. kivételével) meg volt a maga éjjel-nappal kivonulásra kész (nappal az örse 50 másodperc alatt, éjjel pedig, amikor a lovak befelé voltak fordítva, 1 perc 35 másodperc alatt kivonulásra kész) tűzörsege. 1885-ben még csak a főparancsnok és segédtsztje képezte a hivatásos tszti állományt és még 1896-ban is csak két beosztott tszt állott a főparancsnok rendelkezésére. Jól jött tehát az önkéntes tűzoltó testület ajánlata, miszerint kész tsztjeit a tűzvédelmi közszolgálat rendelkezésére bocsátani. Az önkéntes tsztek ettől kezdve ténylegesen részt vettek a tűzrendőri vizsgálatokban, jelentős segítséget nyújtva ezzel a hivatásos tsztikarnak, amit akkor egy l.o. segédtszti állás rendszeresítésével bővítettek. Így történt, hogy 1909-ben Scserbovszki Szaniszló főparancsnok mellett öt csapattszzt: Janicsek Andor, Breuer Szilárd, Markusovszky Béla, Blasnek Hugó és Kállai Imre működött. Az első három kipróbált munkaerő, a két utóbbi fiatal tsztviselő mindent elkövetett az intézmény továbbfejlesztése érdekében. Blasnek még amerikai tanulmányúton is járt, Kállai pedig a házi tűzoltómúzeum szervezésében tűnt ki. Ők azok, akik a megelőző tűzrendészeti munka zömét elvégezték.

Összehasonlításként megemlítem, hogy Hamburg városának 12 tűzoltótisztje, 8 kezelő és irodatsztje és 5 segéddíjas gyakornoka volt, míg nálunk akkor 6 csapattszzt és egy kezelőtiszt teljesített szolgálatot.

Az ebben az időszakban végzett megelőző tűzrendészeti munka alapozta meg a budapesti tűzoltóság jó hírnevét a világban.

A tanács 1909-ben az akkori vállalkozótól a lovakat és a felszereléseket átvette és az előfogatokat 1910. január 1-től házi kezelésből, a fővárosi fuvartelep útján biztosította. A Kun utcai központi laktanyában az utcai frontra emeletet építettek, ami 1910-ben készült el.

A következő, 1911-es évben két új tiszti állást szerveztek, megszűnt a tűzfelügyelői és a segédtszti elnevezés, és a tisztikar az alábbi képet mutatta: 1 főparancsnoki, 2 főtszti, 4 tiszti státusz, és ugyanakkor állandó csapatorvosként megbízták dr. Balogh Dezső műtőorvost, a budapesti önkéntes tűzoltók alparancsnokát. Az év végén már kellően felszerelt orvosi és betegszoba is rendelkezésre állt, és kezdetét vette a tűzoltók ambuláns kezelése is.

A toronyőrség megszüntetésére 1911-ben került sor. A Mátyás templom tornyában létesített figyelőőrség a telefonhálózat bővülésével feleslegessé vált.

Scserbovszky Szaniszló főparancsnok 1912 júniusában 35 évi szolgálat után nyugdíjazását kérte. Helyére Janicsek Andor lépett, őt pedig Breuer Szilárd rangidős főtszt követte a parancsnoki poszton. Automatikusan Blasnek Hugó is haladt a ranglétrán, és főtszt lett. A három gyakornokot (Dittrich Józsefet, Teasdale Ottót és Ausch Rezsőt) kilenc hónapi kiképzés után 1912. október 29-én választották meg tűzoltótisztnek.

Áttérés a benzinüzemű tűzoltószerekre

A benzinmotorok a tűzoltószerek körében is megkezdtek térhódításukat. Külföldi példák nyomán a főparancsnokság a már használatba vett elektroautomobil rendszerről a benzinmotoros hajtóerőre kívánt átállni. Benzinüzemű autók beszerzésére irányuló javaslatukat a tanács 1913 augusztusában elfogadta és 8 benzinmotoros szer beszerzését engedélyezte. Ezeket a C.D. Magirus ulmi cégtől rendelték meg. Ezenkívül beszerzésre került 1 tisztiautó, 3 db 30 méteres mechanikus szerkezetű létra 360 l/perc teljesítményű fecskendővel, 2 db 1500 l/p teljesítményű fecskendő 500 literes víztartállyal és 2 db 1.500-as fecskendő. Az alvázak és a motorok a Daimler-cég Wiener Neustadt-i gyárában, a szivattyúk Klinger Henrik gumpoldkircheni gyárában, míg a felépítmények a Magirusnál készültek 1914 végén kerültek és a kész szerek leszállításra. Az őrségek megfelelő átalakítása után a központba a tisztiautó, egy fecskendő és egy tolólétra, a II. őrségre egy fecskendő és egy tolólétra, az V.-re egy fecskendő és egy tolólétra, végül a IX.-re egy fecskendő került. Kidolgozták a többi őrség automobilizálására irányuló programot is, ám közbejött az első világháború. Igaz ugyan, hogy 1914 végén, illetve 1915 elején még két szerrel gyarapodott a központi őrség szerállománya, de ezzel azután hosszú időre le is zárult az autószerek beszerzése.

Az első világháború következményei

Az általános mozgósításkor a 451 főnyi tényleges tűzoltói létszámból 4 őrmestert, 1 gépészt, 10 csővezetőt, 272 tűzoltót és 30 kocsist hívtak be katonai szolgálatra. A tisztikarból öten vonultak be csapattestükhöz. Az itthon maradt 134 tűzoltóra fokozott szolgálati feladatok hárultak. A háború új fejezetet nyitott a fővárosi tűzoltóság életében is.

„Népfelkelők” a tűzoltóságnál

Tűzoltók és népfelkelő tűzoltók együtttes beavatkozása egy tűzesetnél

A fővárosi tűzoltó-főparancsnokság katonai erő kirendelésével igyekezett a létszámbiányt némileg pótolni. A hadvezetőség végül is belátta a tűzvédelem biztosításának szükségességét és fontosságát, s 220 népfelkelő legénységet bocsátott a főváros rendelkezésére. (Az 1914. évi II. törvénycikk az ország határain belül szolgálatot teljesítő népfelkelők korhatárát a korábbi 42 évről az 50. életév betöltéséig terjesztette ki, de még így is csak hosszas tárgyalások után hoztak döntést a tűzoltóosztag felállítására). A népfelkelő tűzoltó-

osztág 1914. augusztus 2-án nyert beosztást a tűzoltói szolgálatra. Természetesen a népfelkelőket előbb be kellett tanítani és gyakoroltatni ahhoz, hogy némileg pótolni tudják a bevonult szakképzett tűzoltókat. Mivel a békebeli létszám még így sem volt biztosítva, a szolgálati időt megkettőzték: 4, illetve 5 napi szolgálat letöltése után kapott a legénység egy szabadnapot. Az 5 főre csökkent tisztikar minden erejét a népfelkelők kiképzése és a háborús ipar tűzrendészeti eljárásai kötötték le. A háború okozta drágulás következtében előállt megélhetési nehézségek természetesen a tűzoltókat is sújtották. A tanács 1916 júniusában elfogadta a hivatásos tűzoltólegénységről alkotott szabályrendeletet. Ebben a szolgálati viszonyokat és a fizetési fokokat állapították meg. Példaként kiragadjuk az I. osztályú tűzoltói és az őrmesteri fizetéseket:

Az I. o. tűzoltó évi fizetése 1.100 + évi lakáspénz 400 + tűzoltói pótlék 200 korona. 3 évi várakozási idő után az évi fizetés 100 koronával emelkedett. Az őrmester évi bére 1.900, évi lakáspénze 600, tűzoltói pótléka 400, összes fizetése 2.900 korona lett. Az új szabályrendelet szerint a kocsisok is tűzoltói besorolást nyertek. A tűzoltók életveszélyesebb és nehezebb szolgálatát az akkor rendszeresített „tűzoltói-pótlékkal” ismerték el (egyébként a fővárosi szolgák és altisztek fizetési szabályrendeletét vették alapul). A gyorsuló drágulás miatt már a következő évben a fizetési fokozat minden tételét 100-100 koronával megemelték. A legénység létszáma 451 fő volt. A tiszti létszámot 1916-ban egy fő- és 2 segédtszti, valamint egy műszaki tiszti létszámmal egészítették ki, de a főtszti kivételével (ide Kállay Imre lépett elő) betöltésüket a háború utánra halasztották.

Az egyik segédtszti állásba 1917. április 27-én a műhelyvezetői őrmesteri posztot 1914 márciusa óta ellátó Szilvay Kornél került. Ugyanakkor 33 évi szolgálat után kérelmére nyugdíjazták Markusovszky Béla főtszti, helyére Dittrich József lépett elő.

A Viktória gőzmalom 1916. május 14-én kigyulladt. A tűzoltóknak sikerült a tüzet megállítaniuk úgy, hogy az egész malomszárny és lisztraktár, a kazánház, a gépház, a javítóműhely, a mázsaház, az irodák és a lakások sértetlenek maradtak. Csupán a koptatót pusztították el a lángok. Ez volt hazánkban az első olyan nagy tűz, amit kizárólag géperővel – benzinmotoros autószerelvényekkel és gőzfecskendővel táplált sugarakkal – oltottak el.

Romló tűzrendészeti helyzet

Akkoriban a gyári tűzoltóságok, jóllehet elsősorban az adott üzem tűzvédelmét szolgálták, mégis jelentősebb erőt képviseltek, mint a hivatásos tűzoltóság. Nagyobb tüzesetek alkalmával, de különösen akkor, ha az a közelükben pusztított, közreműködtek az oltásban, munkaszüneti napon őrszolgálatot tartottak. 1918-ban 46 gyári tűzoltóság volt a fővárosban 1450 főnyi létszámmal.

A fővárosi tűzoltóság szerállományában az 1918-as adatok szerint 1 villamos és 5 benzinmotoros autófecskendő, 1 villamos autó és 3 lófogatú gőzfecskendő, 29 kézi működtetésű, 1 villamos és 17 lófogatú szerkocsi, 1 villamos és 3 benzinmotoros valamint 5 lófogatú létra, 13 kihúzó-, 35 horgos létra, 28 tömlőorsó stb. szerepelt. Ezek a szerek a tűzoltóság központi és 9 kerületi őrségén állomásoztak. Tisztek csak a központi lakományban voltak, a kerületi őrseket altisztek (őrmesterek) vezették. Szerállományuk zömét még a lófogatú és a kézi működtetésű szerek tették ki. Ezekkel a beavatkozás sokkal nehezebb volt, mint a gőzgéppel vagy benzinmotorral meghajtott fecskendővel. Működtetésük ugyanis jelentős erőket kötött le, a kezelők az igen megerőltető szivattyúzástól hamar kimerültek, s cseréjükről kellett gondoskodni. A robbanómotoros fecskendők akkoriban már túl voltak a kísérleti időszakukon, ám drágaságuk miatt még nem terjedtek el.

Az őszirózsás forradalom hatása

1918. október 31-én, a polgári demokratikus forradalom győzelmének napján a főváros tűzoltói gyűlést tartottak a városi alkalmazottak országos szövetségének helyiségében. A forradalom napján egy tűzoltókból, csővezetőkől és őrmesterekből álló csoport küldöttségként a főparancsnok elé vonult. A 24 órás szolgálat azonnali életbe léptetését, a fővárosi alkalmazottakhoz hasonlóan az évi 14 nap szabadságot, az emberségesebb bánásmódot és a megtagadott szabadnapok pénzbeli megtérítését kérték. A főparancsnokkal abban állapodtak meg, hogy követeléseiket írásba foglalják és másnap reggel beadják a főváros tanácsához. Kérvényük szövegét mind a tíz kerületi őrségnek leadták. Kutassy Jenő őrmester, Horváth Gyula gépész és Erős János tűzoltó, dr. Harrer Ferenc alpolgármesternek adták át a kérvényt. Az alpolgármester jól ismerte a tűzoltók helyzetét, mivel korábban annak a III. ügyosztálynak volt a vezetője, amelyhez a tűzoltóügyek is tartoztak. A tanács az akkori irányelveknek megfelelően elfogadta a tűzoltólegénység 24 órasszolgálatra támasztott igényét és 24 órás szolgálat után 24 óra szabadnapot biztosított a számukra. Egyetértett azzal is, hogy szolgálati naponként külön 15 koronás működési pótlékkal díjaztassanak, valamint a színházszolgálati díjat 10 koronára felemeljék.

A népfölkelő tűzoltókat 1918 novemberében leszerelték, a katonasághoz bevonultatott tűzoltók viszont még mindig csapattestüknél szolgáltak, egy részük fogságban volt, többen pedig elestek. Ilyen körülmények között a 24 órás szolgálati idő bevezetése a mindössze 100

főre apadt létszámmal csak úgy volt megoldható, hogy 5 őrség működését ideiglenesen beszüntették. Január közepére a hadseregtől leszerelt tűzoltók újból szolgálatba álltak, de a helyzet igazán csak akkor javult, amikor a hadból még vissza nem tért 80 tűzoltó pótlására 100 újoncot állítottak be.

A legénység a főparancsnok fegyelmezési jogkörét – amit ő érthető okokból nem akart kiadni a kezéből – a fegyelmi bizottságra ruházta át. A legénység fegyelmi ügyeit intéző tűzoltóválasztmány szabályzatát február 13-án foglalták írásba.

Régi sérelme volt a budapesti tűzoltóknak az is, hogy a főváros többi alkalmazottaival ellentétben ők nem részesültek az 50%-os vasúti kedvezményben. 1918. december 25-én Kutassy Jenő és Kelemen Ferenc őrmesterek beadvánnyal fordultak a kereskedelmi miniszterhez és kérték az említett kedvezmény megadását. Ezután a főparancsnok is a polgármesterhez fordult és 1919. január 11-én a 9 tiszt részére pótdíj megállapítását kérte. A fővárosi tanács a tűzoltók ellátásának javítására tett javaslatokkal egyetértett. Soron kívül intézkedett pl. a tűzoltólaktanyák villanyvilágítással történő ellátásáról, több laktanyában pedig takaréktűzhely sürgős felállítását rendelték el.

A tanácsköztársaság idején

Amikor 1919. március 21-én kikiáltották a tanácsköztársaságot, a fővárosi tűzoltóság is várakozással tekintett az események elé. A tanácsköztársaság legfőbb államigazgatási szervének, a forradalmi kormányzótanácsnak a VI. sz. rendelete, amely a rangok és címek eltörléséről intézkedett, természetesen a tűzoltóságokra is vonatkozott. A rendelkezést a fővárosi tűzoltóságnál úgy hajtották végre, hogy a tisztek címzését meghagyták (segédtiszt, tiszt, főtiszt, parancsnok és főparancsnok), a legénységnél az őrmesterből őrségvezető, a csővezetőből szertárvezető, a segédcsővezetőből pedig segédszertárvezető lett. A cím mellé az elvtárs megszólítás járt. A rangjelzéseket mind a tiszteknél, mind a legénységnél eltávolították.

A szervezeti intézkedések során a Népgazdasági Tanács III. Főosztályának 19. osztálya foglalkozott a tűzbiztonság kérdéseivel. A népbiztosság szabadságolta a főparancsnokot és a parancsnokot, helyükbe a rangsorban következő Blasnek Hugót és Kállai Imrét állította. A megüresedett két tiszti állásba a legénység két bizalmi emberét, Kelemen Ferenc és Kutassy Jenő őrmestereket nevezték ki. A tűzoltóság a tüzek oltását továbbra is becsülettel végezte. Budapesten a tanácsköztársaság alatt 685 tüzeset fordult elő.

A tanácsköztársaság után a régi rendet visszaállították, de a háború okozta nehézségek, a nehéz gazdasági és életviszonyok oly mély nyomokat hagytak a tűzoltókban, hogy csak évek múltán állt vissza a korábbi rend és fegyelem. Janicsek és Breuer augusztus közepén ismét átvették hivatalukat. A legénység szolgálati rendje is visszaállt a korábbira és ismét 48 óra szolgálat után kaptak 24 óra szabadidőt.

A szolgálat fél évszázadának mérlege

1920. február 1-én – amikor a 18.250-ik 24 órás szolgálatukat tartották – szerény házi ünnepség keretében emlékeztek meg 50 éves fennállásukról a fővárosi tűzoltók. A haza akkori szomorú

helyzete még a gondolatát is kizárta nagyobb rendezvénynek. A házi ünnepség a Kun-utcai laktanya udvarán zajlott le. A három oszlopba felsorakozott csapat előtt három beszéd hangzott el. Janicsek Andor főparancsnok, Sallay Árpád tanácsnok és dr. Bódy Tivadar polgármester voltak a szónokok. Az újoncok eskütétele után szereiken vonultak el a tűzoltók díszmenetben a vendégek előtt.

Ég a Concordia gőzmalom.

Richter Aurél ecsetrajza

A megalakulásuk óta eltelt 50 év alatt 21.676 tüzesetnél avatkoztak be sikeresen (nagy tűz és gyárégés 1.011, tető és padlástűz 2.488, színháztűz 198, szobatűz 4.280, pincetűz 2.313, bolti és raktártűz 1.786, kéménytűz 5.277 és egyéb kisebb tűz 4.323 esetben fordult elő). E tüzek között sajnos olyan is volt, amely tűzoltó életet is követelt. A csapat tagjai közül hárman lettek hivatásuk áldozatai. Az első végzetes baleset a „Concordia” gőzmalom 1902. január 24-ei tűzkatasztrófájánál történt, Herczeg János és Szmilkó József bennégtek a malom egy hirtelen lángba borult szakaszában. Elszenesedett maradványaikat csak napok múlva tudták kiszabadítani az üszkös romok alól.

A második halálos baleset 1914. január 7-én az I. Verbőczy u. 23 sz. alatti Zichy-palotában történt, ahol az égő mennyezet leszakadt és halálra zúzta Horváth II. Józsefet. A hivatásos tűzoltók közül ők hárman az első 50 év hősi halottai. Amikor a tűzoltóság

félévszázados jubileumát tartotta, Budapestnek már 1.100.000 lakosa volt. A lakott épületek száma a főváros egyesítése óta 65%-kal nőtt (1919-ben a házak száma 18.035), vagyis a tűzoltóság fennállása alatt a lakás céljaira beépített terület csaknem megkétszereződött. Akkoriban a németországi városokban 1000 lakosra számítottak egy tűzoltót, amihez viszonyítva Budapesten a létszám (445 fő) még a felét sem érte el a kívánatosnak. A fővárosi tűzoltóság szervezete 1 központi, 4 fő, 5 mellék és 2 intézeti őrségből tevődött össze. A központi őrség továbbra is a VIII. kerületben, a Kun u. 2. szám alatt működött. Főőrség volt a II. kerület Tölgyfa utca 28., a IV. Gerlóczy u. 6., az V. Szalay u. 6. és a IX. Közraktár u. 4. alatt. Mellékőrség az I. Koronaőr u. 3., a III. Cálvin u. 16., a VI. Próféta u. 4., a VIII. Stáhly u. 2. és a X. Mázsa tér 8. alatt intézeti őrség a közvágóhídon (IX. Soroksári út 58.) és az elevátornál (IX. Fővámter) tartotta a készenléti szolgálatot. Az őrségek által védett „tűzvédelmi körzetek” eltértek a közigazgatási határoktól, a fő szempont az volt, hogy a hozzájuk tartozó pontokra lehetőleg elsőnek érkezzenek. Készenléti szereik közé akkor 12 automobilos szer, 3 gőzfecskendő, 15 lófogatú fecskendő, 12 szerkocsi, 5 vízhordókocsi, 4 tolólétra és 1 mentőszerkocsi tartozott. Természetesen egyéb segédeszközökkel, úgymint kézfecskendőkkel, kihúzó és dugó létrákkal, ugróponyvákkal, mentőtömlőkkel, füstálarokkal, lélegeztető készülékekkel stb. is el voltak látva. A tömlőkészlet 24. 445 méternyi volt. A vízszerezésnél nagy jelentőségre tettek szert a

vízvezetési tűzcsapok, amelyek száma akkor már meghaladta a 6.500-at, míg a tűzjelzésre szolgáló tűzjelzőké – a telefonokon kívül – 600 körüli volt.

A fővárosi tisztikar a központi őrségen dolgozott. A főparancsnok felügyelete alatt közülük 24 órai váltással 4 állt szolgálatban (2 ügyeletes, 2 tartalékos és 2 szabadnapos volt). Az őrségeket felügyeleti szempontból 2 körzetre osztották, amelyeket a parancsnok és az első főtiszt ellenőrzött. Az ügyeletes tisztek feladata volt a szolgálati napra eső adminisztrációs teendők elvégzése, a gyakorlatokon való részvétel. A tartalékos eljárta a bizottsági eljárásokra, vezette a beosztás szerint az őrségeken a gyakorlatokat (naponta kétszer házigyakorlatok, hétköznapokon az Orczy úti mászóháznál közgyakorlatok voltak), ellenőrizte a színházakat, s tűz esetén az ügyeletes tisztet helyettesítette. A tisztikar feladata volt az egyéb adminisztratív munkák és a tűzrendészeti felügyelet ellátása, valamint a malmi és a gyári tűzoltóságok kiképzésének vezetése is. Az évi helyszíni szemlék száma az 1910-es években elérte az átlag kétezeret. A tűzveszélyes malmok és ipartelepek ellenőrzését is állandóan napirenden tartották, sőt helyismeretszerzésre azok tanulmányozását az altiszteknek is kötelességévé tették.

Az 1920-as évek eseményei

A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség 1920. november 6-i közgyűlésén kimondták, hogy a budapesti hivatásos tűzoltóság közvetlenül tagja a szövetségnek.

Janicsek Andor főparancsnok 1922-ben kérte a nyugdíjazását, utóda Breuer Szilárd lett. A következő évben egy fővel emelték a tiszti létszámot, Sturm Istvánt – aki Somorjaira magyarosította később a nevét – vették fel.

1923 júniusában Rakovszky Iván belügyminiszter, két belügyi államtitkár, Sipőcz Jenő polgármester, a MOTSZ elnöke és alelnöke kíséretében látogatást tett a Kun utcai központi tűzőrségen. Ez volt az első alkalom, hogy az ország belügyminisztere szemlét tartott a tűzoltóság fölött. Breuer Szilárd tűzoltó-főparancsnok vezetésével elsősorban a laktanya berendezését és különböző gyakorlatokat tekintettek meg, majd a készenléti szerek riasztására 20 automobilokból és lovasszerekből álló őrség vonult ki.

A híres „Niagara” fecskendő

A "Niagara" Fiat fecskendő 1923

A székesfővárosi tűzoltóság a Magyar Automobil gyártól két új Fiat fecskendőt vásárolt, amelyek egyikét 1923 júliusában a központi őrség szolgálatába állították. A Teudloff-Dittrich szivattyúgyár készítette 2000 l/p teljesítményű centrifugál szivattyújukat 4 hengeres 60 lóerős benzinmotor hajtotta meg. A szivattyú a nyitott karosszériájú szer alvázának hátsó részére volt beépítve. A négylépcsős turbínaszivattyú a Dunáról 8 méter hosszú szívóömlőn át táplálva 6 „E” sugárnál 12 mm-es lövőkével 8.5 atm. víznyomást ért el, méltán érdemelte ki a „Niagara” nevet. A szeren a vezetőülés mögötti két „hossz ülésen” 4-4 tűzoltónak volt helye.

A Niagara hat sugarat táplálhatott egyidejűleg vízzel

A székesfővárosi tűzoltóság a Magyar Automobil gyártól két új Fiat fecskendő-t vásárolt, amelyek egyikét 1923 júliusában a központi őrség szolgálatába állították. A Teudloff-Dittrich szivattyúgyár készítette 2000 l/p teljesítményű centrifugál szivattyújukat 4 hengeres 60 lóerős benzinmotor hajtotta meg. A szivattyú a nyitott karosszériájú szer alvázának hátsó részére volt beépítve. A négylépcsős turbinaszivattyú a Dunáról 8 méter hosszú szívótömlőn át táplálva 6 „E” sugárnál 12 mm-es lövőkével 8.5 atm. víznyomást ért el, méltán érdemelte ki a „Niagara” nevet. A szeren a vezetőülés mögötti két „hossz ülésen” 4-4 tűzoltónak volt helye.

A tűzoltási járulék bevezetése

Budapest főváros 1925-ben szabályrendeletet alkotott a községi tűzoltási járulék bevezetéséről, melyet a miniszter egyelőre 2 évi időtartamra hagyott jóvá azzal, hogy a további szabályozás határideje 1926. év vége. A szabályrendelet szerint a Budapesten eszközölt ingatlan és ingó tűzbiztosítás díjbevételeinek 10%-a a biztosítótársulatok által behajtandó és a főváros pénztárába negyedévenként befizetendő. A járulék a biztosítottakra átruházható és követelhető volt a rendelet szerint. A külön könyvelt jövedelem a tűzoltóság fenntartási költségeinek fedezésére szolgált. E szabályrendelet 1925. május 1-jén lépett életbe.

A hősi halott tűzoltók emlékének megőrzése

Az első hősi halott emlékmű

1925. március 11-én a Teréz körúton egy lakóház tüzeseténél a lezuhant párkányzat halálra zúzta Vincze Gyula tűzoltót. A hősi halált halt tűzoltót a Kerepesi temetőbe bajtársai kísérték utolsó útjára. A tűz elleni harcban életüket áldozó tűzoltók emlékének megőrzésére 1925. október 25-én emléktáblát avattak a Szaniszló-torony oldalában, a Kun utcai laktanya udvarán. A táblára Wagner Ferenc önkéntes mászó, ifj. Szidanits Ferenc önkéntes szakaszparancsnok,

Szmilkó József fővárosi tűzoltó, Herczeg János fővárosi tűzoltó, Horváth II. József fővárosi tűzoltó, Rohonczy József fővárosi tűzoltó csővezető és Vincze Gyula fővárosi tűzoltó nevét, hősi haláluk időpontját és körülményeit vésték.

Az 1925. év statisztikai adatai

Gőzfecskendők szétszerelése

Budapest főváros 1925. évi aranykoronás költségvetésében a tűzoltóság címén összesen 1,401.889 arany koronát szerepeltetett.

Az 1925. év végén a Tűzrendészeti Közlönyben is közzétett statisztikai adatokból kitűnik, hogy a fővárosban összesen 51 tűzoltóság (hivatásos egy, önkéntes egy, malmi 10, magán és gyári 39) 1,728 fővel szolgálta a tűzvédelmet. A hivatásos tűzoltóság személyzetéhez egy főparancsnok, egy parancsnok, 6 főtitzt, 2

tiszt, 2 segédtsiszt, egy csapatorvos, egy pénztári igazgató, egy számvevő főtitzt, 2 kezelőtiszt, 4 törzsőrmester, 26 őrmester, főgépész, 27 szakaszvezető, gépész, 35 csővezető, segédgépész, és 437 tűzoltó tartozott. A beállított előfogatok száma 38 volt. A szerek és szerelvények listája 2 gőzfecskendőt (lovas), 1 gőzfecskendőt (electro-auto), 4 benzinmotoros autófecskendőt (1500 l/p), 5 benzinmotoros autófecskendőt (3000 lit.), 1 tisztiautót (szivattyúval) és 1 II. tisztiautót, 1 benzinmotoros főparancsnoki autót, 2 benzinmotoros turbószivattyút (lovas), egy teherautót, 4 db mozdonyfecskendőt (140 mm hengerátmérő, lovas), egy „Duplex-fecskendő”-t (lovas), 3 egyéb kisebb fecskendőt, 33 puttynyfecskendőt, 3 tolólétrát (lovas), 3 tolólétrát benzinmotoros autón szivattyúval és egy tolólétrát villamosautón, egy villamosautós szerkocsit, egy tömlőszállító szerkocsit, egy lóvontatású erdőtüzes szerkocsit, egy autóvontatású mentőszerkocsit, 5 rendes (lovas) szerkocsit és 5 lovas vízfordókocsit sorolt fel. A 184 darabos létrakészlet megoszlása a következő volt: angol dugólétra 96, kihúzó létra 17, egykarú horgas létra 38, kétkarú horgas létra 13, egyéb létra (támasztó, csuklós, bot, szalag) 20. Draeger-légzőkészülékből még csak 3 darabot regisztráltak, viszont König-féle füstsisakból 9 teljes készlettel rendelkeztek. Volt még 2 db Stude-féle füstsisakjuk, 8 Müller-féle füstálcuk és 1 Pul-motor légzőkészülékük is. Mentőtömlőből 9-et, ugróponyvából 11-et tartottak készletben. Az ún. Stankó haboltó készülékből 5, Total poroltóból 9 darab volt a készletükben. A vízvezetési szerelvények között 87 állványcső (kétágú rendes és nagy, egyágú, hattyúnyakú, szuronykapcsos), 54 különféle osztóvilla és 152 sugárcső szerepelt. Nyomótömlőből (15, 20 és 25 méteres darabokban) összesen 18.000 métert tartottak nyilván.

Benzinmotoros szereké a jövő

Budapest székesfőváros tanácsa Blasnek Hugó hivatásos tűzoltóparancsnokot és Sturm István, valamint Kirchmann Árpád segédtsizteket két hétre külföldi tanulmányútra küldte, amelyen Wien, München, Leipzig, Drezda, Prága és Berlin tűzrendészeti viszonyait tanulmányozták. Breuer Szilárd főparancsnok és Barczen Gyula tanácsnok Németországban az építkezés és tűzoltószergyártás fejlődését tanulmányozta (a főváros akkoriban 8 új autószer beszerzését tervezte). A gőzfecskendők felett ugyanis eljárt az idő, a benzinmotoros tűzoltószerek egyre nagyobb teret hódítottak. A gőzfecskendők sorsa a szétszedés és anyaguk értékesítése volt. Még „halálukban” is a fejlődést szolgálták azzal, hogy az értékesítésükből befolyt pénzből új

felszerelést vásároltak. Az utolsó gőzfecskendőt a fővárosban 1926-ban vonták ki a forgalomból.

A IV. kerületi (belvárosi) tűzország 1926. október 9-én új hajlékba költözött, a Károly kaszárnya Gerlóczy utcai részén emelt kétemeletes tűzorségi épületbe. Az ide beosztott 54 hivatásos tűzoltó fele, azaz 27 ember, állandó készenléti szolgálatot látott el és 4 autószerrel egy percen belül vonulóképes volt.

Az 1926-ban nyugalomba vonult Kállay Imre főtitst helyét fokozatos előléptetés útján töltötték be, és Kéler Dénes lett a segédtitst.

Breuer Szilárd főparancsnok érdemei

Az első szárazoltógép átvétele

A Tűzrendészeti Közlöny 1928. januári számában köszöntötte Breuer Szilárdot, – aki 1922-től volt a hivatásos tűzoltók főparancsnoka (1903-tól az országos szövetség titkára, 1911-től főtitkára) – abból az alkalomból, hogy kormányfőtanácsosi címet kapott. Ezzel ismerték el érdemeit, hogy a fővárosi tűzoltóság világszerte elismertté vált, s hogy ő volt mozzatója a fejlődésnek és a haladásnak. Hazánkban tűzoltói érdemekért eddig senki sem kapta meg ezt a címet, működő hivatásos tűzoltónak nem adományoztak kitüntetést.

Breuer Szilárd főparancsnokot kétszeri visszatartás után 1930. december 31-én engedték el nyugállományba. A legjobban képzett tűzoltótiszt vált meg akkor a posztjától. A fővárosi tűzoltóság technikai fejlesztése mellett hervadhatatlan érdemeket szerzett mint szakíró, és mint a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség titkára (1902-1912), majd alelnöke (1922-1931), így a szövetség munkájából is jelentős részt magára vállalt. Főparancsnoksága alatt indult meg a tűzoltóság autószerzeinek nagyarányú korszerősítése, 1923-ban 5 Fiat autófecskendőt, 1924-ben egy Fiat teherautót, 1928-ban 7 Mercedes-fecskendőt, 1 Mercedes tisztiautót, 1 Mercedes-mentőautót, 2 Magirus tolólétrát, egy Mercedes-teherautót és egy N.A.G. szárazoltó autót állítottak szolgálatba. Ezekhez jött még 1929-ben 2 Mercedes autófecskendő, 1 Mercedes-generátorszer, egy személyautó és 1930-ban 1 Mercedes szárazoltó, 2 Magirus tolólétra, 5 Méray-féle kéménytűzes jármű és egy Méray kisteherautó. A legénység létszámát – mivel a szolgálat zavartalan ellátása miatt arra okvetlen szükség volt – megemelték, előbb 1920-ban 100 fővel (akkor az összlétszám 551 fő), majd 1928-ban még 44 fővel. Mindezek arányában a fenntartási költségek is emelkedtek: 1927-ben 2,858.870 pengő volt a rendes költségvetési tétel, amihez még 140.160 pengő póthitel jött, 1928-ban 3,062.989 P. és 100.075 pengő póthitel, 1930-ban viszont már 3,451.957 pengőre rúgott a fővárosi tűzoltóság költségvetése. A tűzoltók létszámát 1928 végén 413-ról 595-re emelték.

Miniszterelnöki látogatás

Szilvay Kornél

Időnként előfordult, hogy egy-egy közéleti, magas állású férfiú ellátogatott a központi laktanyába, hogy megtekintse a fővárosi tűzoltóság berendezését, tájékozódjon fejlettségéről. 1897-ben így tett pl. Eötvös Lóránd báró, közoktatásügyi miniszter – a múlt század 70-es éveinek buzgó önkéntes tűzoltótisztje, aki gyönyörű szavakkal emlékezett meg a feledhetetlen időkről az önkéntes tűzoltók 10.000-ik éjjeli őrsképe alkalmával. 1928. január 22-én viszont Magyarország miniszterelnöke, gróf Bethlen István tekintette meg a központi laktanyában Szilvay Kornél tűzoltófőtiszt újonnan beállított, szabadalmazott poroltógépét tűzoltás közben.

A főpolgármester is megtekintette a szárazoltógépet

*Ripka Ferenc főpolgármester
adta át a kitüntetések*

Hét székesfővárosi tűzoltót tüntettek ki 1928. január 27-én dr. Ripka Ferenc Budapest székesfőváros főpolgármestere jelenlétében. A kitüntetési okmányokat és jelvényeket Breuer Szilárd főparancsnoknak, Blasnek Hugó parancsnoknak, Benedek Mihály tűzoltótisztnek, Polgár Sándor, Bognár Károly, Molnár Dániel főtörzsőrmestereknek és Ultzinger József őrmesternek adták át. Tűzoltási gyakorlat keretében a főpolgármester is megtekintette Szilvay semlegesgázzal és oltóporral működő automobilfecskendőjét.

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának 1928. évi október 30-i rendes közgyűlésén Sipőcz Jenő polgármester az 1929. évi költségvetés előterjesztésekor a következőket mondta: „Tűzőrségünk személyzete 413-ról 595-re emelkedett. Emellett a legnehezebb időkben is gondoskodtunk arról, hogy tűzőrségünk a legmodernebb felszereléssel legyen ellátva (élénk helyeslés minden oldalról), és külföldön ezen intézményünk – amint erről személyesen meggyőződtem – a legnagyobb tiszteletnek és renoménak örvend. De nem is szabad e téren semmi költséget sem kímélni. Az emelkedés itten 1,417.000 pengő.” A budapesti hivatásos tűzoltóság szolgálat közben elszenvedett baleseteinek neve és száma 1928-ban így alakult: füstmérgezés 9, égési sérülés 6, agyrázkódás 2, szemsérülés 5, ficam és csonttörés 1, metszett, vágott és zúzott seb 10, ízületi rándulás 3, zúzódás 6, azaz összesen 42 szolgálatképtelenséget okozó baleset fordult elő.

A Szilvay-féle szárazoltó sikere

*A festőműterem égésénél az értékes képek
a szárazoltásnak köszönhetően
megmenekültek a pusztulástól*

1929. február 29-én került sor az új Szilvay-féle szárazoltógép első gyakorlati alkalmazására a VI. kerületi Bajza utca 23. szám alatti festőműterem mennyezet- és tetőtűzésénél. Az égő tetőrész alatti festőműtermekben és az ott lévő értékes képekben – mivel vízsugarat nem alkalmaztak és mivel azokat a helyükön hagyták – károsodás nem történt. A szárazoltásnak, úgyis mint vízkármentes oltásnak szép példája volt ez a beavatkozás, amit maga a feltaláló, Szilvay Kornél vezetett. 1929-ben 20 esetben avatkoztak be és értek el sikeres oltási eredményt a szárazoltó géppel.

1930-tól 1939-ig

Budapest főváros tűzoltóságának 1930. évi költségvetésében az összkiadás 3.451.957 pengő. A székesfőváros pénzügyi bizottsága a tűzoltószemélyzet rangpótlékát felemelte 36.000 pengővel.

Budapest székesfőváros közönsége tűzvész alkalmával életét vesztett öt hivatásos tűzoltója iránt egy-egy síremlék felállításával rótt le a kegyeletét. 1930. január 12-ére készült el a Kerepesi temetőben Rohonczy József csővezető, Herczeg János, Szmilkó József, Horváth II. József és Vincze Gyula tűzoltók síremléke, egyforma kivitelben, nemes egyszerűséggel. Nevük és rangjuk mellett csupán azt vésték be, hogy: „Szolgálatának teljesítése közben meghalt” és azt, hogy mikor volt hősi halála éve, hónapja és napja.

Breuer Szilárd tűzoltófőparancsnok szolgálati idejét Budapest székesfőváros tanácsa 1930. január 9-én tartott tanácsülésen további egy évre meghosszabbította.

Új laktanyába – a VI. kerületi Teve utcába – költözött át 1930. augusztus 15-én a VIII. Stáhly utcai őrség. A VIII. kerületi „tolólétrás tűzország” a VI. kerület Teve utcai új laktanya elkészültével – az eddigi VIII. kerület Stáhly utcai helyiségeit, melyekben 44 évig teljesített szolgálatot – elhagyta és új otthonába mint VI. őrség vonult fel. Próbarisztás után adta át rendeltetésének Blasnek Hugó helyettes főparancsnok.

Teasdale Ottó

Ebben az évben vezették be újítként az úgynevezett „roham-szakasz-t”, ami egy gyors beavatkozási egység volt, amelyben egy altiszt vezetésével hat tűzoltó állt készenlétben egy könnyű szerrel, s minden nagyobb tűzhez kivonult életmentésre, illetve gyors felderítésre. Kézi oltókat, víz és haboltáshoz szükséges szerelvényeket, gázálcokat vittek magukkal. Az 1931. év azzal indult a fővárosi tűzoltóságnál, hogy 50 éves tűzoltói ténykedés után Breuer Szilárd nyugdíjba ment. Utódjául Teasdale Ottót nevezték ki, ugyanakkor Dittrich Józsefet alparancsnokká, Benedek Mihályt és Sturm Istvánt főtisztékké, Miakich (Máté) Ernőt, Luncz (Zsámbéki) Sebőt segédtiszté léptették elő.

Október 6-án állították szolgálatba a központi rohamcsapatot, a tűzoltási csoport, illetve a rohamszer elődjét.

1932-ben jelentősen szaporodott a tűzoltószer állomány: összesen 16 db új szer beszerzésével. Így 44-re emelkedett a fővárosi tűzoltóság gépjárműveinek a száma.

1934-ben Kállay Imre előadást tartott a fővárosi tűzoltóság megelőző tűzrendészeti tevékenységéről. Emlékeztetett arra, hogy ez a munka már 1870-ben megkezdődött, 1873-ban az első „építésügyi szabályrendelet-et” 1894-ben az „építésügyi szabályzat” követte, ami által megelőzték Európa számos nagyvárosát.

A tűzoltóság nemzetvédelmi feladatai

Sötét árnyékát 1935-ben már egyre inkább előrevetette a háború. Előtérbe került a tűzoltóság úgynevezett nemzetvédelmi célkitűzéseinek megvalósítása is. Budapesten a polgármester már ugyanazon év februárjában az állami és fővárosi tisztviselők, valamint a fővárosi és vidéki tűzoltótisztek részére megtartotta az első komolyabb légoltalmi tanfolyamot. Már akkor érezhetővé vált, hogy nagy feladatok fognak a tűzoltóságra hárulni a gáz- és légvédelemben, illetve a légoltalmi kiképzés terén, ide értve a lakosság ilyen irányú kiképzését is. 1935. január 15-én a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség rendelkezésére megjelent a „Polgári lég- és gázoltalom” azzal a céllal, hogy a légoltalmi ismeretek elsajátítását segítse. Az 1936-ban kiadott tűzrendészeti kódex rendelkezései alapján pedig a légoltalmi kiképzésekben is újabb feladatokat kapott a tűzoltóság. A kódex 16. § (2) bekezdése értelmében a hivatásos tűzoltóságnak a légoltalmi szolgálatosokból tűzoltói szolgálatra lehetőség szerint ki kellett képeznie legalább annyi férfit, amennyi a hivatásos tűzoltóság tiszti és legénységi létszámának kétszerese. A 21. § (8) bek. szerint pedig a köteles tűzoltóság tartalékaul ugyanolyan létszámú légvédelmi szolgálatost kell évenként legalább hat kettős órán át tűzoltói szolgálatra kiképezni, mint amennyi a köteles tűzoltóság száma. A gázvédelmi szolgálatosok kiképzése is a hivatásos, illetve önkéntes tűzoltóság feladata lett a légoltalmi utasítás 68. §-ának b) pontja értelmében. Ehhez a békebeli igénybevételre méretezett tűzoltószervezetet bővíteni kellett, bár a tűzoltóság már az akkori szervezeti keretei között is hathatósan tudott a légoltalom megteremtésében közreműködni. Megszerezték a szükséges újabb ismereteket, s ugyanakkor sorozatos oktatóképző tanfolyamokat is tartott, amelyeken százaknak adtak át légoltalmi ismereteket. A fővárosban elrendelt általános padláslomtalanítás végrehajtását is a tűzoltók

ellenőrizték, amivel nagymértékben növelték a főváros polgárságának élet- és vagyonbiztonságát.

Új főparancsnok

Vitéz Kiss Lajos dr.

1936 októberében, a fővárosi tűzoltó tisztikar átszervezése kapcsán nevezték ki vitéz Kiss Lajos dr.-t (1896-1958) a székesfővárosi tűzoltóság főparancsnokává. Breuer Szilárd elhunytá óta nem volt véglegesen betöltve a főparancsnoki állás, s a főpolgármester a jogi végzettségű, miniszteri tanácsos, okleveles tűzoltótisztet bízta meg a feladat ellátásával. Kiss Lajos tűzoltói vonalon először a mezőcsáti járásban mint járási tűzrendészeti felügyelő, majd mint vármegyei tűzrendészeti felügyelő tevékenykedett. Hat év alatt a vármegyei tűzrendészetét rendbe tette s az általa készített vármegyei tűzrendészeti mintaszabály-rendelet lett a magja az 1936. október 1-én életbe lépett tűzrendészeti kódexnek. Egy ideig Gömbös Gyula személyi titkáráként a miniszterelnökség tűzrendészeti szakértőjeként dolgozott. Kiharcolta a tűzrendészeti törvény és végrehajtási utasítása megjelenését, amelyeknek megalkotásából is kivette a részét. Amikor vitéz Kiss Lajos doktort kinevezték Budapest tűzoltó-főparancsnokává, rámutattak arra, hogy a tűzrendészet és a tűzoltóság korszerű fejlesztésén túlmenően különös figyelmet fordítson a légoltalmi szempontokra és saját hatáskörében is szorgalmazza ezek megindítását és megvalósítását. Akkor már tartott a spanyol polgárháború, aminek tűzrendészeti, tűzoltói és légoltalmi vonatkozású kérdéseit azután a budapesti tűzoltó-főparancsnok a helyszínen tanulmányozhatta.

Tömlőműhelyes munkában

Az említett átszervezés kapcsán Szendy Károly polgármester Teasdale Ottót másodfőparancsnokká, Ausch Rezsőt főparancsnokhelyettessé, Erlesbeck Györgyöt parancsnokká, Szilvay Kornélt és Wunderlich Antalt alparancsnokká, Benedek Mihály dr.-t, Sturm Istvánt és Kirchmann Árpádot tű. felügyelőkké, Kéhler Dénest, Miakich Ernőt és Luncz Sebestyént tű. felügyelőkké, Raffaelli Győzőt (nevét később Regőlyire magyarosította) és lovag Göttlicher Ernőt segédfelügyelőkké, Breuer Tibort és Marinovich Endrét tű. gyakornokokká nevezte ki. A fővárosi tűzoltóság összlétszáma 1936-ban 612 fő volt (16 tiszt, 59 altiszt, 89 tisztes, 447 tűzoltó és egy orvos), akik a központi és 10 kerületi őrsegen teljesítettek szolgálatot. Akkor a tűzoltóság birtokában 32 kilométer összhosszúságú tömlő volt. Jelentős részük 17 fecskendőn, továbbá 2 tisztiautón, 2 rohamszeren és 2 tömlőszállítón állt készenlétben. Ezen kívül volt még 4 szárazoltó, 7 létra, 2

generátorszer, egy mentőszer, 3 aggregát, 9 kéménytűzes, 4 személy és 5 tehergépkocsi a használatukban.

Jelentés 1936-ról

Bozzai István

Az 1936. év szomorú eseménnyel végződött, mert a Budapesti Kender és Juta Rt. raktárégésénél, november 23-án Bozzai István fővárosi tűzoltó hősi halált halt. E káresetből egy tisztet és 11 tűzoltót szállítottak a mentők különböző sérülésekkel kórházba.

A székesfővárosi tűzoltóság 1936. évi működéséről közzé tett jelentés szerint náluk nem a lokalizálásban merül ki a tűzoltói tevékenység, hanem az oltási technika finomításában, mely a tűz fészének eloltását és a vízkárok kiküszöbölését célozza. Tűzoltószerreikkel 2285 esetben vonultak ki. Tiszti szolgálatot csak a központi őrségen tartottak, innen indult az ügyeletes tiszt a káresethez a tisztauton. Az őrségekről a szerek altisztek vezetésével vonultak. Az őrségeket körtelefon kötötte össze

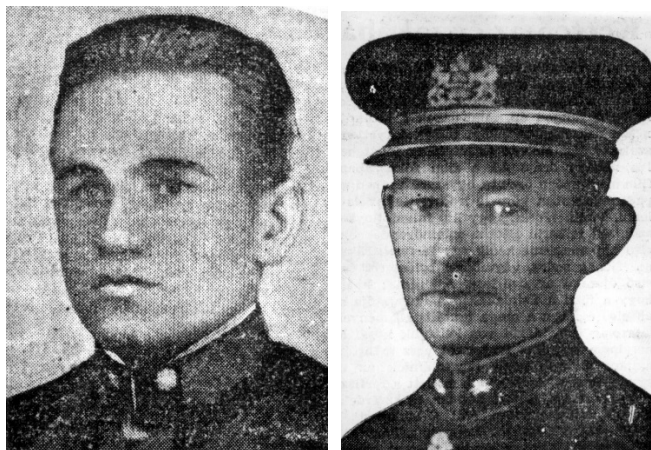
egymással és a központi őrség sürgöny szobájával. Az első automata telefonközpont 1928-as üzembehelyezése óta rendszeresített 05-ös telefonok hívásai ide futottak be és a riasztás innen történt. Az 548 tűzjelző állomás részben a központba, részben a legközelebbi alőrségre volt bevezetve. Az őrségek egy részénél a szertárba csak az utca felől lehetett a szerrel beállni. A modernebbek már átmeneti szertárral épültek. Ezeknél a legénységi helyiségek az emeleten voltak, ahonnan csúszópóznákon lehet lejutni a szerekhez. A központi őrség modern irodákkal, gőzfűtéssel, fürdőszobákkal, gáz- és füstpincével, tömlőmosóval, tömlőszárítóval, különféle javítóműhelyekkel (szíjgyártó, kovács, asztalos, szabó, tömlőjavító stb.) tűzoltómúzeummal és minden kelléssel felszerelt tanteremmel is rendelkezik, emeli ki a jelentés. Megtudjuk belőle, hogy tervbe vették a folyamatosan növekedő fővárosban 2 új őrség építését, sőt egy vízi őrség felállítását is. 1936-ban 533 tüzeset volt, életmentésre 66, állatmentésre 22 esetben került sor. Az év legnagyobb tüzesete a Magyar Petróleum Ipar Rt. Kén utcai telepén volt július 15-én (6 fecskendőről 22 víz és 1 habsugár működött), de a legtöbb kárral a Ganz-gyári tüzeset járt, mert ott a lángok kb. 400.000 pengő kárt okoztak.

Jelentős a tűzrendészeti szemlék és ellenőrzések száma is, 2.767 esetben jártak el helyszíni szemlén a fővárosi tűzoltótisztek.

Az 1937-es év eseményei

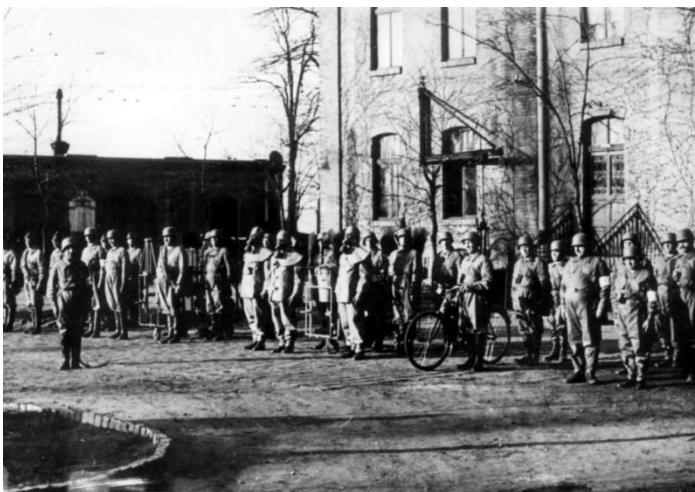
Az 1937-es esztendő a fekete évek közé tartozik. Két tűzoltót vesztek el a tűz elleni harcban: Berki József székesfővárosi tűzoltó az Aradi utcai Globus nyomda tüzeseténél lett hivatása áldozata. Juhász István tűzoltó a III. kerület, Fő u. 115 sz. alatt kitört tetőtűznél halt hősi halált 1937. december 10-én.

Berki József Juhász István

Légoltalmi gyakorlat (1937)

1937. december 5-én megalakult a Légoltalmi Liga. Elnöke József főherceg tábornagy, aki a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség védnöke is volt. Az alelnök vitéz nemes Fábry Dániel tábornok, akit a főtitkár követett a rangsorban. A főtitkár Teasdale Ottó székesfővárosi tűzoltó másodfőparancsnok lett, akit 1937. október 24-én azért tüntettek ki a magyar érdemrend lovagkeresztjével, mert legelsőként hívta fel a hatóságok figyelmét a légoltalom megszervezésének fontosságára. Érdemének tudták be azt is, hogy Kirchmann Árpád főfelügyelő, Kéler Dénes felügyelő és Kiss Ferenc dr. csapatorvos közreműködésével a tűzoltóságra háruló nemzetvédelmi feladatok elvégzését oly eredményesen készítették elő.

1937. december 9-én nappali légoltalmi gyakorlat volt a fővárosban, „aminek során a gyújtóbombák és robbanások által okozott tüzek oltása és ezek közben a megsérült egyének részére az elsősegélynyújtás mind óraműpontossággal történt”, írja a Polgári Lég és Gázvédelem december 15-ei száma, amihez hozzátehetjük, hogy a főszerep a tűzoltóságé volt.

1938-39-ről előtérben a leventék kiképzése

A főváros költségvetésében 1938-ban irányoztak elő először nagyobb összeget légoltalmi kiadásokra, de ez az összeg csak mintegy egytizede volt a valódi, 2,6 millió pengőre tervezett – szükségletnek. 1937-ben pl. a mintegy 25-30.000 lángmentesítésre váró épület impregnálását minimum 25 millióra taksálták, s óriási összegekbe került a légópincék kialakítása is. A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség elnökségi ülése 1938. február 25-én tárgyalta a honvédelmi miniszternek a légoltalom megszervezése tárgyában véleményezésre megküldött rendelettervezetét és arra észrevételeit megtette. A honvédelmi törvény (1939. II. tc. életbe lépett márc. 11-én) hatályon kívül helyezte a légvédelemre vonatkozó korábbi 1935. évi XII. tc-t, és újból szabályozta a légvédelmet, illetve a légoltalmat. Végrehajtási utasítása (a 88.000/1939. HM sz.) fokozottabb és felelősségteljesebb munkával terhelte meg a

tűzoltóságokat. Az utasítás megszerkesztésében, illetve annak a tűzoltószolgálatra vonatkozó része kimunkálásában a MOTSZ közreműködött.

A 180.000/1936. BM sz. rendelet teljes végrehajtásával a kárelhárító szolgálatban országos viszonylatban mintegy 300.000 fős tűzoltó mozgósítási kerettel számoltak. Eleinte a hivatásos tűzoltóságok keretébe kisegítőként – a levante alakulatok idősebb korosztályait vonták be. 1938 szeptemberében fővárosi tűzoltótiszteket beosztották a kerületi légoltalmi parancsnokságokhoz, ahol mint tűzoltó szakértők működtek. A főparancsnokot Budapest polgármestere a polgármesteri XIV. ügyosztályát vezető tanácsnoknak a légoltalmi ügyekben való állandó helyettesítésével és a polgármesteri XIV. ü.o. légoltalmi alosztályának vezetésével bízta meg.

Még 1937-ben zenéhez értő tűzoltókból kialakult egy 16 tagú csoport, akik Rőt István vezetésével közös zenélésre ülhetek össze. Ők képezték az 1938-ban megalakult öntevékeny zenekar magvát. Létszámukat az év végére 28-ra, 1939 februárjában pedig 35-re bővítették. Első nyilvános kivonulásuk 1938. december 2-án volt, az újonc tűzoltókat kísérték eskütételre a főparancsnokságról a városházára és vissza. (A belügyminiszter a zenekart 1940-ben főhivatású zenekarrá nyilvánította és létszámát 30 főben állapította meg.)

A következő, 1939-es esztendő előléptetésekkel kezdődött. A polgármester január 1-jei hatállyal Erleszbek György tű. parancsnokot tű. főparancsnok-helyettesé, Szilvay Kornélt tű. parancsnokká, Wunderlich Antalt tű. parancsnokká, Benedek Mihály dr. tű. főfelügyelőt tű. alparancsnokká, Somorjai Istvánt és Kőry Árpádot tű. alparancsnokká, Kéler Dénes és Zsámbéky Sebő tű. felügyelőt tű. főfelügyelővé, Regőlyi Győző tű. segédfelügyelőt tű. főfelügyelővé, Gesztódi Ernő, Marinovich Endre dr. és Bercsei Tibor tű. segédfelügyelőt tű. felügyelővé nevezte ki.

Tűzoltók díszmenete

A Tűzrendészeti Közlöny 1939. májusi számában adták hírül, hogy a kormányzó Teasdale Ottó Budapest székesfővárosi tűzoltó másodfőparancsnoknak és Ausch Rezső főparancsnokhelyettesnek a Magyar Vöröskereszt Egylet emberbaráti és nemzetvédelmi célkitűzéseinek megvalósítása érdekében kifejtett tevékenységük elismeréséül a Magyar Vöröskereszt érdemkeresztjét adományozta.

Az 1939. május 4-ei Szent Flórián napi ünnepséget a Kéményseprő Ipartestülettel közösen rendezték meg. A zászlóanya tisztét a tűzoltó-főparancsnok felesége töltötte be. A Krisztina-városi Szent Flórián templomban tartott ünnepi mise után a tűzoltó díszzászlóalj díszmenetben vonult el.

A főváros tűzoltósága megkezdte a levanték, a légószolgálatra kijelöltek kiképzését. A főparancsnokot a polgármester Spanyolországba küldte, hogy tanulmányozza a polgárháború

tűzrendészeti és légoltalmi kérdéseit. Május 18-án a hivatásos tűzoltóság, az általa kiképzett leventetűzoltók, a fővárosban és környékén működő hivatásos, önkéntes és vállalati tűzoltóságok közreműködésével a budapesti ügetőpályán tavaszi díszszemlét tartott. A tűzoltó segélyosztág feladata az volt, hogy a kirendelés helyén a pusztító tüzet önerejéből eloltsa, a szükséges műszaki munkálatokat, illetve a gázfelderítést elvégezze. Az ehhez szükséges felszereléseket kétkerekű targoncán, vagy négykerekű kézivontatású kiskocsin szállították. Az osztág létszámát 400-as kismotorfecskendő esetén egy parancsnokban és 9 fő tűzoltóban állapították meg.

A Flórián II. elnevezésű, új rendszerű kismotorfecskendőt 1937 áprilisában mutatták be a MÁV Gépgyárban. A 800-as, úgynevezett „Honvéd”, kismotorfecskendővel felszerelt osztág létszáma 12 fő volt. A leventék azonban nem váltak be a gyakorlatban, mert egyrészt az egyes feladatok testi erejüket meghaladták, másrészt, mert nem gondoskodtak anyagi ellátásukról olyan mértékben, amint azt munkájuk fontossága megkövetelte volna. Olyan szervezetre volt szükség, amely a tűzoltóság keretén belül a tűzszerzési és kárelhárítási feladatokat egyaránt megoldja, a szervezet tagjait erre testi erejük, szellemi felkészültségük és anyagi ellátottságuk egyaránt alkalmassá teszi.

Légoltalmi gyakorlat (1937)

A leventék azonban nem váltak be a gyakorlatban, mert egyrészt az egyes feladatok testi erejüket meghaladták, másrészt, mert nem gondoskodtak anyagi ellátásukról olyan mértékben, amint azt munkájuk fontossága megkövetelte volna. Olyan szervezetre volt szükség, amely a tűzoltóság keretén belül a tűzszerzési és kárelhárítási feladatokat egyaránt megoldja, a szervezet tagjait erre testi erejük, szellemi felkészültségük és anyagi ellátottságuk egyaránt alkalmassá teszi.

Ebben az évben Wunderlich Antal Budapest székesfővárosi tűzoltóparancsnokot a megelőző tűzrendészet terén kifejtett érdemes munkássága elismeréseként a kormányzó a Magyar Érdemkereszt lovagkeresztjével tüntette ki.

1939-ben is megrendezték a tavaszi Nemzetközi Vásárt, amit a fővárosi tűzoltóság minden esetben kiemelt figyelemmel kísért. A kiállítók 3 példányban beadott tervrajzait a tűzoltóság helyszíni tisztí kirendeltsége vizsgálta felül, minden építő-borító- és díszítő anyagot lángmentesíteni kellett, pusztá deszkafelület sehol sem volt alkalmazható, azokat vakolni kellett. 30 tűzjelző, 192 telefonállomás és egy hangos híradó szolgált tűzjelzésre. 11 fős hivatásos őrség 1 autófecskendővel, 46 fő helyszínen kiképzett s minden nap oktatott személyzeti ember nappal, 52 fő éjjel, mint segédtűzoltó vigyázta a vásár tűzrendészetét. Vízszerzésre 29 tűzcsap, a szökőkút medencéje és a városligeti tó vize állt rendelkezésre. A hivatásos tűzoltóság állandó, éjjel-nappali őrzőjáratot tartott. A 140.000 négyzetméter alapterületű vásárt naponta átlag 100.000 ember látogatta, területén 7 mozi, 3 vendéglőüzem, 1 színház (divatrevü) működött.

Az év második felében nagyarányú építkezések kezdődtek, a tűzorségi épületeket mintegy másfélmillió pengő értékű új építkezések révén bővítik ki. A VIII. kerületi osztályparancsnokság a középső és a szertári szárny lebontásával részben két emeletes szárnnyal bővül. Cél: egységes nagy udvar, az új szárnyban a légoltalommal kapcsolatos felszerelések elhelyezésére alkalmas raktár létesítése (800.000 pengő értékben), még a XI. kerületben a budai osztályparancsnokság laktanyáját mintegy 600.000 pengő értékben építik fel.

Kiss Lajos dr. a Magyar Országos Tűzoltótisztképző Tanfolyam bécsi tanulmányútja alkalmával személyesen győződött meg az ott bevezetett új szerelési módok előnyeiről, és éppen ezért tért át a budapesti tűzoltóság is arra az új szerelési módra, melynél a raj egy parancsnokból, egy jelentő-, egy gépkezelő-, és hat szerelő tűzoltóból állt és 800 l/p teljesítményű szivattyúval volt felszerelve.

Légós tűzoltók

Mindemellett tisztában volt azzal, hogy korszerű szabályzatok nélkül az ország tűzoltósága csak szervezetlen tömeg marad. E kérdés fontosságát nem csak ő, hanem főváros hivatásos tűzoltóságának tisztikara is felismerte, s tíz mérnöki oklevéllel rendelkező tiszttel megerősödve egész sor szabályzatot dolgoztak ki.

Ezek 1939 szeptemberében már megjelentek és hamarosan beszerezhetővé váltak a tűzoltó testületek számára. Kidolgozták az egyenruha-, a gyakorlati-, a műszaki-, a gázvédelmi, – a szolgálati –, az egészségügyi szabályzatokat.

1939 szeptemberében új ügyosztály hatáskörébe került a fővárosi tűzoltóság, mivel Szendy Károly Budapest főváros polgármestere egyes ügyosztályokat átszervezett és az összes katonai és ezzel kapcsolatos ügyek intézését egy ügyosztályra bízta, a katonai és légoltalmi ügyekhez sorolták a tűzoltóságot is.

Ünnepek és hétköznapiak 1940-ben

120 sugárral képezett vízfüggöny (1940)

A belügyminiszter 1940. január 1-jével Nádudvari Kiss Lajos dr.-t, Budapest székesfőváros tűzoltó-főparancsnokát (380.614/1939 sz. rendeletével) bízta meg az országos tűzrendészeti felügyelői tennivalók ellátásával. A kormányzó 1940. május 11-én közhasznú és érdemes tevékenysége elismeréséül kormányfőtanácsosi címet adományozott Kiss Lajosnak.

Eseményekben zsúfolt volt 1940 augusztusa. A fővárosi tűzoltóság a Szent István-hét keretében öt alkalommal tartott bemutató gyakorlatot, zenekaruk pedig térzenét, zenés takarodót és ébresztőt adott. A bemutatók között az egyik leglátványosabb a Lánchíd és az Erzsébet híd közötti budai alsórakparton a 30 „Honvéd fecskendőről” egyidejűleg szerelt 120 sugárból képzett vízfüggöny volt. Nagy érdeklődés kísérte az Országháznál tartott vizes támadási gyakorlatot is augusztus 18-án. Azon hat alosztály kilenc szerrel vett részt és 14 sugarat szereltek Szilvay Kornél parancsnok irányításával. Az augusztus 21-én éjjel 2 óra körül (az utolsó villamos elhaladása után) a Nemzeti Színháznál megtartott vizesgyakorlaton 16 szer vett részt, 10 sugarat és 10 fényszórót szereltek a hat alosztályról kivezényelt tűzoltók.

A zenekar térzenét adott a Rudas-parkban, a Vigadó-téren, a Lehel-téren, a Batthyány-téren és a városligeti Iparcsarnok előtt. A zenekar rendszeres próbák során készült szerepléseire. 1940-ben kilenc tűzoltó végzett a Zeneakadémián, s ez év december 9-én adta 8. hangversenyét a rádióban.

A székesfővárosi tűzoltóság 1940. évi működését 3 csoportba tagolva összegezték:

1. csapatmunka, tűzoltás, műszaki mentés, vagyis a kárelhárító szolgálat,
2. rendészeti működés (a tűzoltóság a megelőző és felderítő tűzrendészetben, mint meghívott szakelőadó vett részt),
3. irodai és egyéb munka, melyet a hivatásos tűzoltóság, mint közhivatal végzett.

1940-ben 1140 esetben vonultak ki, megelőző eljárásban kb. 2050, felderítő tűzrendészeti eljárásban kb. 510 esetben, szórakozóhelyeken, imaházakban stb. helyszíni ügyeleti szolgálatot tartottak kb. 5500 esetben. Elintézték 8955 ügyiratot. Befejezték az 1939-ben elkezdett ellenőrző és nyilvántartó munkát a főváros épületeiről. Mintegy 3500 leventét segédtűzoltóvá képezték ki. Különböző tűzoltó tanfolyamokon kb. 1600 elméleti és gyakorlati órát tartottak. Kb. 100 esetben a helyszínen ellenőrizték az impregnálás milyenségét stb.

Mit takar az 1140 kivonulás? 730 tűzesethez történt vonulást, 76 életmentést, 57 állatmentést, 90 műszaki mentést és 187 vaklármát. A 730 tűzeset így oszlott meg: színháztűz 6, gyári tűz 34, elektromos tűz 18, kéménytűz 137, tetőtűz 31, bódétűz 17, lakástűz 108, bolti tűz 31, raktártűz 15, műhelytűz 73, kazal- és fűégés 20, kátránytűz 9, pincetűz 65, kerítéstűz 6, gépjárműtűz 40, padlástűz 3, földemgerenda tűz 38, mozi tűz 1, szemét, hulladék tűz 8, egyéb l. A 233 műszaki mentés így részletezhető: életmentés: villamos gázolás 68, állatmentés 57, műszaki mentés: árvízvédelem 16, építési baleset 30, jármű összeütközés 19, vízből mentés 6, gázömlés 6, tűz nélküli robbanás 5, egyéb baleset 8. Vitéz Kiss Lajos dr. 1940 karácsonya alkalmából parancsba adta, hogy a budapesti tűzoltóság tisztikara és legénysége karácsonyi ájtatosságon vegyen részt. A római katolikusok december 10, 11 és 12-én a józsefvárosi plébániatemplomban közös szent áldozáson, a református vallásúak december 16-án a Kálvin téri református templomban, az ágostai hitvallásúak december 19-én a Vilma királynő úti evangélikus templomban vettek részt úrvacsora vétellel egybekötött istentiszteleten.

Növekvő számú káresetek

Flórián napi ünnepség (1941)

Az 1941-es esztendő nagyszabású kárelhárító bemutató gyakorlattal indították március 23-án a XI. alosztályon, amit maga a főparancsnok vezetett. A kárelhárító alakulatok műszaki mentőgyakorlatot, tűzoltást, gázmentesítést, rendfenntartást és árvízvédelmi munkákat mutattak be. Végül oltási próbák következtek a Feneketlen-tó partján.

Budapest hivatásos tűzoltósága 1941-ben is a régi hagyományok szerint ünnepelte meg május 4-én a kéményseprők és a tűzoltók védszentjének, Szt. Flóriánnak napját. A Budapesti Kéményseprőmesterek Ipartestületének adományát (80 pengőt) két tűznél megsérült és a jutalomra legjobban rászolgált tűzoltó Fejes József és Kerecsényi József kapták.

Bemutató a XI. kerületi laktanyánál (1941)

Szeptember 5-én újabb bemutatót tartottak a budapesti osztályparancsnokságon. A szakszerű gyakorlatokra – amelyeket a műszaki osztály rendezett – felhívták az ország tűzoltónyilvánosságának figyelmét.

Zsámbéky Sebő és Regőly Győző okl. gépészmérnökök, felügyelők vezetésével előbb kis tüzek oltását, majd sugárszerelést mutattak be (a vizet 14 db

800-as kismotorfecskendő szolgáltatta a légymányosi tóból).

Óriási vízágyú a bemutaton

Ismertették a szabványos tervbe vett gépjárműfecskendőket, de mivel ilyenek még nem készültek, egy 2000 l/p-es fecskendő működött 6 „E” sugárral, majd egy 28 mm-es lövőkéjú sugárral.

Bemutattak egy vízágyút is, aminek 6 cm átmérőjű lövőkéjét tíz 75-ös storz táplálónyíláson át láttak el vízzel, amit az említett 14 db 800-as kismotorfecskendő biztosított. A kb.8000 percliteres víztömeg mintegy 70 méterre zuhatagként ömlött le.

Látható volt a szárazoltógép is, majd az új darus mentőszert ismertették. A darugém kinyúlása 3 m, emelési magassága a föld felett 3 m – talajszint alól 4 m, teherbírása 4 tonna volt. Végül egy 8 méter átmérőjű 1.2 m mély medencében olajtűz oltását 2 db 10 köbméter/perc habfejesztő képességű tutogén-habömlesztővel végezték el.

A bemutató gyakorlatok befejezéséül a jelenlévők megszemléltek a budai osztályparancsnokság új épületét (XI. Tas vezér u. 9.), mely egyúttal a légoltalmi főkörzet-parancsnokság székhelye is volt. Az 1941-es év kiemelkedő tüzesete július 19-én következett be a gellérthegyi kioszkban. Mintegy 30 tűzjelzés futott be, melyek mind erdőtűzet jeleztek, de mint kiderült, a volt vendéglőben pusztított az a tűz, amit egy tűzijáték készítése közbeni robbanás előzött meg. Harminckét tűzoltót vetettek be az óriási lángokkal égő, nagy hőséget sugárzó épület oltására. A robbanás és a tűz öt munkásasszony életét követelte.

A 13. budapesti kerületi tűzoltótanfolyamot a Budapest székesfőváros tűzoltóságának északi osztály-parancsnokságán szeptember 22-én nyitották meg, azon 50 főnyi tűzoltólegénység vett részt. Október 20-án indult a következő, s azon újabb 50 tűzoltó nyerte el a kerületi tűzoltó tanfolyami végzettséget.

Az erzsébetvárosi színházban az „Erdélyi színház igazgatósága” a székesfővárosi tűzoltóság sokgyermekes családjainak karácsonyi segélyezésére díszelőadást rendezett. A székesfővárosi tűzoltózenekar közreműködésével egy operettet játszottak. Első műsorszámként Erdélyi Mihály színigazgató saját szerzeményű versét „A magyar tűzoltót jól megbecsüljétek”-et szavalta el. A bevételt december 21-én, a Kun utcai karácsonyfa ünnepélyen adták át a sokgyermekes tűzoltócsaládoknak.

Az 1941. évi működési adatok az előző évekhez képest tetemes növekedést mutatnak. Elintéztek 10.648 ügyiratot, tűzrendészeti eljáráson 2.300, felderítő tűzrendészeti eljáráson 560 esetben vettek részt. Kivonultak 1.538 esetben. A munka növekedése ellenére a létszám változatlanul 27 tiszt, 76 altiszt, 120 tisztes, 474 tűzoltó és 9 tisztviselő. Tűzhöz 944, életmentéshez 95, állatmentéshez 49, műszaki mentéshez 164, vaklármához 276 esetben vonultak ki. Szolgálat közben megsérült 3 tűzoltó, tűznél megsérült 261 polgári személy, bennégett 19 és meghalt 32.

80 éves a Budapest Önkéntes Tűzoltó Testület

1942. július 26-án a Budapesti Önkéntes Tűzoltó Testület elérkezett 80 éves fennállásához és 25.000-ik őrszolgálatához. Jubileumát a nyilvánosság előtt az Ereklýs Országzászlónál ünnepélyes őrsváltás keretében tartotta meg. Déli 12 órakor 50 főből álló díszszázaduk ünnepélyes őrsváltásra vonult fel a székesfővárosi tűzoltózenekar kíséretében. Az önkéntes testület teljes tisztikara, Falussy Károly parancsnok vezetésével jelen volt. A Budapesti ÖTT. észak-pesti osztályának a hivatásos tűzoltóság XIII. kerületi Teve utcai laktanyájában volt az őrtanyája, ahol az egyesület tagjai kisegítő csapatként éjjelről éjjelre, megszakítás nélkül őrséget tartottak. „Közjóért becsületből” jelszó alatt jutottak el a 25.000. őrséghez.

Csapatzászló és hősi emlékmű avatás

Fényes külsőségek között – 1942. október 25-én – csapatzászlót és hősi emlékművet avattak a központi laktanya udvarán. A kormányzót a belügyminiszter, Keresztes-Fischer Ferenc képviselte. A kivonuló csapatok felesküdték az új csapatzászlóra, majd leleplezték a hősi halott tűzoltók emlékművét. A zászló egyik oldalán Szent Flóriánnak, a tűzoltók védőszentjének festett képe, másik oldalán „Budapest székesfőváros tűzoltósága” felirat és a felirat alatt a magyar és a fővárosi címer volt kihímezve.

A polgári kötelességteljesítés hősi halottainak emlékművét Siklódi Lőrinc szobrászművész mintázta. A szobor mentés közben ábrázolja kora tűzoltóját: füstmérgezésben elalélt embert hoz karjaiban, nagy erőfeszítéssel emeli a magatehetetlen testet, pedig közben ő is küzd a füst fojtogató erejével. Az ünnepség során a kormányzó megbízottja, valamint az érdekelt minisztériumok koszorút helyeztek el az emlékmű talapzatán. Az esemény lezárásaként acélos, kemény léptekkel vonult fel a gyalogezred, majd a tűzoltóinduló hangjai mellett elvonult a vendégek előtt a könnyű, közepes és nehéz tűzoltószerekből, műszaki mentő és gázvédelmi szakaszból alakított korszerű kárelhárító század.

*A hősi halottak emlékműve a
Kun utcai laktanya udvarán*

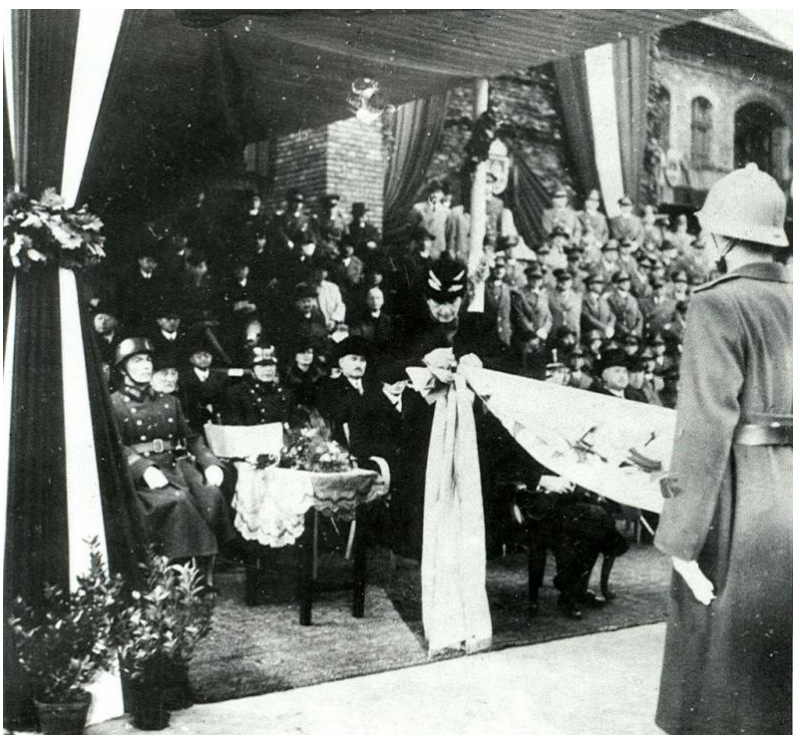
*A hősi halott emlékmű leleplezésének
díszelnöksége*

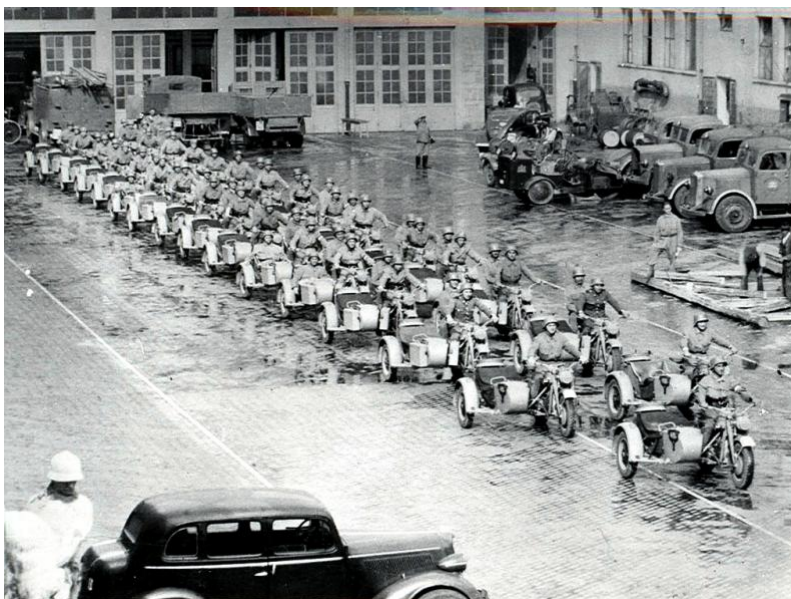
Az új csapatzászló címeres oldala

A zászlóavatás egy meghitt mozzanata

Motorkerékpáros légós hírvivők

A nehéz háborús körülmények ellenére a tűzoltók és tűzoltócsaládok részére bensőséges karácsonyi ünnepséget rendeztek a központi laktanyában. 1942 karácsonyán több mint 100 tűzoltógyermek kapott új ruhát, amit a tűzoltószabók varrtak.

Az első légitámadás

A székesfővárosi tűzoltóság 1942. évi működéséről közzétett adatok szerint: „...orosz százkilós gyújtóbombák és többszáz kilós romboló bombák... A két légitámadás

rendkívül kijózanítólag hatott a városra... a kis erővel végrehajtott légitámadás is – amit nyugodtan a zavaró légitámadások közé sorolhatunk – mennyire igazolta azokat az elméleti tételeket, amelyeket az eddigi külföldi tömeges légitámadások káraiból irányként magunk részére levontunk.... az összes kár negyed része rombolás, háromnegyed része pedig tűzkár, gázkár pedig semmi sem volt...beigazolódt, hogy a légitámadás elleni védekezés alapja a tűzvédelem”. Az 1943-as esztendő kinevezésekkel indult: a polgármester Benedek Mihály dr. tűzoltó alparancsnokot tűzoltóparancsnokká, Kéler Dénes, Máté Ernő, Zsámbéky Sebő felügyelőket alparancsnokokká, Iovag Gesztódi Ernő, Marinovich Endre dr., Bercsei Tibor, Preszly Béla felügyelőket és Tarján Rezső segédfelügyelőt főfelügyelőkké, továbbá Barabás Ernőt, vitéz Sándor Józsefet, Bassó Eleket, Szomolányi Sándort, Szilágyi Miklóst, Villy Endre dr.-t és Fűspök Zoltánt felügyelőkké nevezte ki.

Ebben az évben is hagyományos külsőségek között ünnepelték meg Szent Flórián napját. A megjelentek (v. Kiss Lajos dr. országos tűzrendészeti felügyelő, a Budapesti Kéményseprők Ipartestületének küldöttsége, a fővárosi tűzoltóság tisztikara) és a tűzoltó díszszázad előtt Szilvay Kornél tűzoltóparancsnok mondott ünnepi beszédet. 1943. május 30-án pedig a Kun utcai laktanya nagytermében kegyelettel emlékeztek meg a világháborúban elesett hősökről.

Az 1944. évben a fővárosi tűzoltó-főparancsnokságon a következő szakosztályok dolgoztak:

- 1.) Közigazgatási és személyzeti szakosztály,
- 2.) Légoltalmi és építésügyi szakosztály,
- 3.) Műszaki és gazdasági szakosztály.

1944-ben a légoltalomra való felkészülés jegyében a fővárosi tűzoltóság szerállományába 3 tiszti gépkocsi, 32 db 2500 l/p-es úgynevezett „nagy Klöckner”, 32 db 1500 l/p-es „kis Klöckner”, 5 db 2000 l/p-es, 2 db 1700, 11 db 1500 és 4 db 1000 l/p teljesítményű gépjárműfecskendő tartozott. Ezek összteljesítménye 161.900 l/p volt. Nyolcszázas kismotorfecskendőből 136 darabot tudtak bevetni 7 tolólétrájuk volt, míg a különleges szerek mennyisége a következőképpen alakult: szárazoltó 4 db, áramfejlesztő 2 db, műszaki mentőszert 2 db, tömlőszállító 7 db, habanyag szállító 1 db, kismotorfecskendő-szállító jármű 2 db, terepjáró 1 db, kéménytűzes jármű 9 db. Ezeken felül még 9 személygépkocsi, 23 sebesültszállító, 47 db különböző nagyságú tehergépkocsi, 496 db targonca tartozott a szerállományhoz. Tömlőkészletük elérte a 87.000 métert.

A március 18-án kelt tűzoltó-főparancsnoksági napiparancs szerint a húsvéti lelkigyakorlatok alól felmentést senki sem kaphatott. A csapatokat a templomba minden alkalommal a tűzoltózenekar kísérte. A kirendelt öltözete I. rendű ruha, sapka, derékszíj, fehér kesztyű, csizma volt. A nagyszombati körmenetre kirendelt szabadnaposoknak viszont sisakban kellett kivonulniuk.

Az első bombatámadások és hatásuk

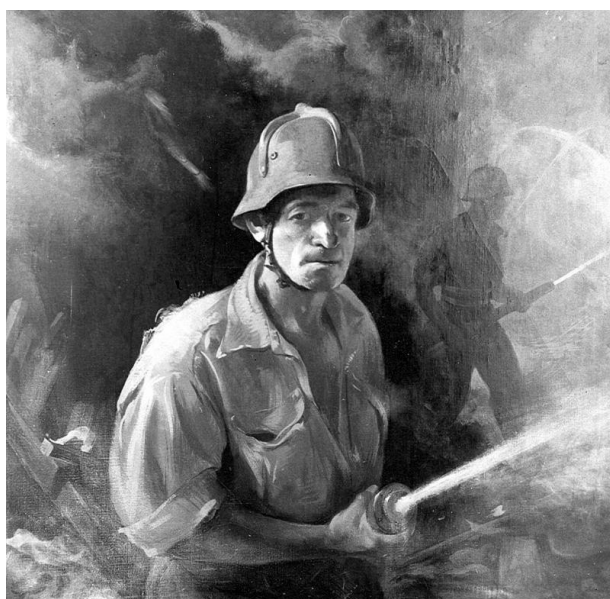
1944. április 3-án a kárjelentési napló szerint bombatámadás során a IX. kerület, Gyáli út 5/7. szám alatti Szent László kórház nagyobb része bombatalálatoktól elpusztult, leégett. A tisztviselői pavilonok alatti óvóhelyeket három helyen bombatalálat érte, 100 halott és 20 sebesült volt. 11 óra 45 perckor a IX. kerület, Márton u. 35/c. alatti ház bombatalálatától

összeomlott, itt nyolcan haltak meg. 12 óra 20 perckor a IX. Gyáli út 11. sz. alatti faraktárakban tárolt élelmiszereket borították lángba a bombák, a romok alól 12 halottat emeltek ki. Akkor borult lángba a Petróleumgyár, a pesterzsébeti városház romjai alól 10 halottat, a IX. kerület, Szvetanai u. 32. szám ház romjai közül két sebesültet és öt halottat emeltek ki.

Ez volt az első nagyobb méretű légitámadás, amely Budapestet.

Istókovits Kálmán: Légóztűzoltó önarckép

48 óra készülségi, 24 óra tartalékszolgálat

Május 4-én – Szent Flórián napján – a Budapesti Kéményseprők Ipartestületének alapítványából két tűznél megsebesült tűzoltó jutalmazására került sor. A május 4-i napiparancsból értesülhetett a fővárosi tűzoltóság állománya arról, hogy Ausch Rezső főparancsnok-helyettest és Szilvay Kornél parancsnokot 1944. április 30-ával nyugállományba helyezték.

A készülségi ügyelet ellátását újból szabályozták és 1944. május 15-én 8 órától a hivatásos tűzoltóság felügyeleti szolgálatának ellátása céljából a legénységet 48 óra első vonalbeli készülségügyelete után 24 órás tartalék szolgálatra osztották be, amelyből a külső szolgálatokat (színház stb.) 120-140 fő látta el. A szabadnap megszűnt. A tartalékszolgálatban lévők a felügyeleten kívüli időben szolgálatmentesek voltak, de Budapestet ért légitámadás esetén a riadó feloldása után kötelesek voltak a lakásuk szerinti legközelebbi alosztályra bevonulni. A beosztottak közül az anyagutánpótlás és a szerjavítás zavartalan lebonyolítása érdekében a műhelyben foglalkoztatottak munkaidejét 7 óra 30 perctől 15 óráig állapították meg.

Július 2-án 600-700 nehézbombázó szórta bombáit a fővárosra, aminek következtében 136 halott-, 111 sebesült-, 370 házvesztést jelentettek. Az V. kerületben teljesen leégtek a nagy malmok, és több nagyüzem is súlyos károkat szenvedett.

1944. május 20-án a légitámadások okozta káresetekhez kirendelt bátor és önfeláldozó magatartást tanúsító tűzoltótisztek, tűzoltók és segédtűzoltók közül 185 hivatásos és 6 önkéntes tűzoltót, valamint az április 3-i légitámadás alkalmával gyújtóbomba tüzeit megfékező Tóth Sándor segédtűzoltót főparancsnoki dicséretben részesítették.

Kinevezések és nyugdíjazások

A polgármester a főparancsnok előterjesztésére 1944. június 1-i hatállyal Erlaky György főparancsnok-helyettest a IV. fizetési osztályba sorolt tűzoltó-főparancsnokhelyettesi állásba, Wunderlich Antal és dr. Benedek Mihály parancsnokokat, valamint Zsámbéky Sebő alparancsnokot az V. fizetési osztályba sorolt főparancsnok-helyettesi állásba, Somorjay István, Kőry Árpád, Máté Ernő alparancsnokokat a VI. fizetési osztályba sorolt tűzoltóparancsnoki állásba, Regőlyi Győző, Gesztődi Ernő, dr. Marinovich Endre, Bercsei Tibor és Preszly Béla tűzoltó főfelügyelőket a VII. fizetési osztályba sorolt tűzoltó-alparancsnoki állásba, Barabás Ernő, valamint Sándor József, Bassó Elek, Szomolányi Sándor és Szilágyi Miklós főfelügyelőket a VIII. fizetési osztályba sorolt tűzoltó-főfelügyelői állásba, Teasdale Róbert, dr. Csetle László, Gyulai Zoltán és Tótin László tűzoltó-segédfelügyelőket a IX. fizetési osztályba besorolt tűzoltó felügyelői állásba, dr. Séra Lajos, dr. Csató Géza, dr. Fehérdy Károly, dr. Kacsóh János, dr. Lugosi György behelyettesített segédfelügyelőket, továbbá Baross Imre, Kertész Ferenc, Kassay Gyula és Inokay László tűzoltó tisztgyakornokokat a X. fizetési osztályba sorolt tűzoltó segédfelügyelői állásba kinevezte. Kinevezésre került még három gyakornok is. Ugyanakkor Teasdale Ottó másodfőparancsnokot – saját kérelmére – 1944. május 31-ével nyugdíjazták.

Az állomány tudomására adták, hogy a Magyar Fémlemezipar Rt. Igazgatósága köszönetet

mondott a gyár 1944. május hó 5-i súlyos bombatámadása alkalmával kárelhárításra kivonult legénység önfeláldozó, bátor munkájáért.

A csapatbeosztás így alakult:

1944. szeptember 18-án 2 db 250 kg-os bomba találta el a Kun utcai laktanyát. Az egyik a szertár fölötti részt, a másik a parancsnoki irodát és a múzeumot semmisítette meg. Októberben több belövés és újabb bombatámadás is érte, akkor a ruharaktár, a fotó- és a vegylabor semmisült meg.

A kormányzó rádiószózatának hatása

„A kormányzó úr az imént rádiószózatot intézett a nemzethez, melyben bejelentette, hogy a háború elveszett és fegyverszünetet kért. Elrendelem, hogy a kormányzó úr rádiószózatát azonnal teljes terjedelmében oktassák a legénységnek, és mint országos tűzrendészeti felügyelő a legszigorúbban megparancsolom, hogy mindenki tartsa magát mindhaláláig az alkotmányra és a kormányzó úrra tett esküjéhez.”

Budapest tűzoltószér állományának 85%-át 1944. december 7-től nyugatra vitték.

Megállapítja, hogy: „...a tűzoltósági személyek vonakodnak székhelyüket elhagyni és így nem csak ők, mint hasznos műszaki személyzet, hanem az értékes tűzoltógépek is az ellenség kezére juthatnak (...) Kötelezni kell a beosztott személyzetet, hogy a szerekkal, anyaggal szükség esetén zárt kötelékben okvetlen elvonuljon (...) Aki megtagadja a HM által kiadott rendelkezések végrehajtását, vét a honvédelmi törvény ellen, és cselekedetének megtorlása a honvédbíróság illetékessége alá tartozik...”.

A Kun utcai laktanya az újjáépítés megkezdésekor

Preszly Béla

1946 augusztusában adták hírül az újságok, hogy a fővárosi tűzoltóság tűzszerészei a százezredik fel nem robbant bombát hatástalanították.

http://fovaros.katasztrofavedelem.hu/a-fovarosi_tuzoltosag-tortenete/